

DWUTYGODNIK MIEJSKI

KRAKÓW.P

Nr 17 (144), 22 października 2014

egzemplarz bezpłatny, ISSN 1898-9039

Kraków w pigułce

Podsumowanie kadencji 2010–2014

Jesteśmy metropolią!

Rozmowa z Jackiem Majchrowskim,
Prezydentem Miasta Krakowa

**Wielki test historyczny
dla krakowian**

Sprawdź swoją wiedzę!

KRK

Jaek Majchrowski
Prezydent
Miasta Krakowa

Bogusław Kosmider
Przewodniczący Rady
Miasta Krakowa

Bogusław Krzeczowski
Przewodniczący Rady i Zarządu
Dzielnicy I Miasta Krakowa

Zygmunt Włodarczyk
Przewodniczący Rady i Zarządu
Dzielnicy XIII Miasta Krakowa

zapraszają

96. ROZNIKA

WYZWOLENIE KRAKOWA SPOD WŁADZY ZABORCZEJ 31 PAŹDZIERNIKA | PIĄTEK | 2014

31 października (piątek) 2014 r.

godz. 10.00

Urząd Miasta Krakowa, Rynek Podgórski 1

- ZŁOŻENIE KWIATÓW POD TABLICĄ POŚWIĘCONĄ
LEGIONISTOM PODGÓRSKIM POLEGŁYM ZA OJCZYZNĘ

godz. 10.30

cmentarz Rakowicki

(zbiórka o godz. 10.20 przy bramie
od strony ul. Rakowickiej)

- ZŁOŻENIE KWIATÓW NA GROBIE KPT. ANTONIEGO
STAWARZA
- HISTORYCZNY SPACER PO CMENTARZU
– DROGA DO NIEPODLEGŁOŚCI

godz. 10.30

Międzyszkolny Ośrodek Sportowy Kraków – Zachód,
pl. Na Groblach 23

- BIEG SZTAFETOWY O SZABLĘ KPT. ANTONIEGO STAWARZA

godz. 10.30

Podgórze, pl. Niepodległości

- „NIEPODLEGŁOŚĆ ZACZĘŁA SIĘ W PODGÓRZU”
UROCYSTOŚĆ UPAMIĘTNIAJĄCA BOHATERSKI CZYN
ZBROJNY NASZYCH RODAKÓW WALCZĄCYCH
O WOLNĄ I NIEPODLEGŁĄ POLSKĘ
- WRĘCZENIE NAGRÓD ZWYCIĘZCOM
KONKURSU HISTORYCZNEGO
„BÓJ O CZAPKĘ KPT. ANTONIEGO STAWARZA”

godz. 12.00

Rynek Główny

- INSCENIZACJA HISTORYCZNA W WYKONANIU GRUP
REKONSTRUKCJI HISTORYCZNEJ
- UROCZYSTA ZMIANA WARTY POD WIEŻĄ RATUSZOWĄ
- ŚLUBOWANIE STRAŻY MIEJSKIEJ
- ŚLUBOWANIE PIERWSZYCH KLAS GIMNAZJALNYCH
- ZŁOŻENIE KWIATÓW POD TABLICĄ NA WIEŻY
RATUSZOWEJ
- WRĘCZENIE NAGRÓD ZWYCIĘZCOM BIEGU
SZTAFETOWEGO O SZABLĘ KPT. ANTONIEGO STAWARZA
PRZEZ GOŚCIA SPECJALNEGO – MICHAŁA KOŚCIUSZKO

Oprawa uroczystości: Kolejowa Orkiestra Dęta

14-22 października 2014 r.

Urząd Miasta Krakowa, pl. Wszystkich Świętych 3-4

WYSTAWA PRAC NAGRODZONYCH W X JUBILEUSZOWYM
PRZEGLĄDZIE TWÓRCZOŚCI PATRIOTYCZNEJ
MŁODZIEŻY WOJEWÓDZTWA MAŁOPOLSKIEGO

zorganizowanym przez Małopolskie Centrum Edukacji „MEC”,
Centrum Młodzieży im. dr. H. Jordana
oraz Prezydenta Miasta Krakowa

Kontakt do organizatora: 502 255 827

Autorką pracy plastycznej wykorzystanej na plakacie jest Wiktoria Czekaj, laureatka VIII Przeglądu Twórczości Patriotycznej Młodzieży Województwa Małopolskiego zorganizowanego przez Małopolskie Centrum Edukacji „MEC”, Centrum Młodzieży im. dr. H. Jordana oraz Prezydenta Miasta Krakowa.

III Dzień Zdrowia w Dyliniarni

Około trzydziestu specjalistów w dziedzinie zdrowia udzieli bezpłatnych porad medycznych podczas trzeciego już Dnia Zdrowia realizowanego w ramach Programu Prozdrowotnego Korczakowskiej Republiki Dziecięcej DYLINIARNIA w Nowym Prokocimiu oraz Szkoły Podstawowej nr 41 w Krakowie. Zapraszamy 24 października (sobota) w godz. 15.00–20.00 do SP nr 41 przy ul. Jerzmanowskiego 6. Gościem specjalnym wydarzenia będzie znany krakowski aktor Radosław Krzyżowski.

Od kilku lat KRD Dyliniarnia organizuje bezpłatne badania dla mieszkańców Krakowa i okolic. W tym roku w programie pięciodzinnej akcji zaplanowano m.in.: konsultacje internistyczne i pediatryczne, stomatologiczne, doradztwo psychologiczne, logopedyczne i mediacyjne, konsultacje kosmetyczne i fryzjerskie, poradnictwo dotyczące mukowiscydozy, pomocy społecznej, poradnictwo dotyczące zdrowia i edukacji osób niepełnosprawnych, porady dietetyków, pokaz udzielania pierwszej pomocy. Nie zabraknie również podstawowych badań, czyli pomiaru ciśnienia, cukru, wagi, wzrostu i pomiaru BMI. Tradycyjnie przygotowano też konkursy z nagrodami oraz wiele atrakcji i niespodzianek, szczególnie dla najmłodszych.

Stoiska zaprezentują m.in. lekarze internści i lekarze pediatrzy, Fundacja Matio, Zakład Stomatologiczny WAPdent, Krakowska Medyczna Szkoła Policealna im. Stanisławy Lesz-

czyńskiej, Dom Kultury SM Nowy Bieżanów, Fundacja Bona Fide, Fundacja Wyjźd Naprzedciw, Szkoła Podstawowa nr 41, Polski Czerwony Krzyż, Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna nr 3 w Krakowie, Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej – Filia nr 8, Stowarzyszenie SIEMACHA, Stowarzyszenie Wiosna, Stowarzyszenie Korczakowska Republika Dziecięca DYLINIARNIA, Fundacja Wygramy Siebie.

W tym roku akcja organizowana jest we współpracy z Biurem ds. Ochrony Zdrowia Urzędu Miasta Krakowa oraz Departamentem Edukacji i Kształcenia Ustawicznego Urzędu Marszałkowskiego i Województwa Małopolskiego. W wydarzenie zaangażowały się również: przewodnicząca Komisji Ochrony Zdrowia Małopolskiego Sejmiku Wojewódzkiego Małgorzata Radwan-Ballada oraz Rada Dzielnicy XII Miasta Krakowa.

Redakcja KRAKOWA.PL

foto: archiwum / UMK

KONKURS

W poprzednim numerze zadaliśmy następujące pytania: 1. Która krakowska szkoła organizuje Festiwal Informatyczny? 2. Ile klubów wchodzi w skład Centrum Kultury „Dworek Białoprądnicki”? Prawidłowe odpowiedzi to: 1. Festiwal Informatyczny organizuje Zespół Szkół Łączności w Krakowie. 2. W skład Centrum Kultury „Dworek Białoprądnicki” wchodzi 6 klubów: Chelm, Mydlniki, Paleta, Przegorzały, Vademecum oraz Wola. Zwycięzcy konkursu: Agata Skrzyńska, Małgorzata Rzepka oraz Jakub Szeliga otrzymają od nas podwójne zaproszenie na jedno z krakowskich wydarzeń kulturalnych.

A oto najnowsze pytania konkursowe: 1. Co znajduje się na frontonie kamienicy przy ul. Westerplatte 18, w której swoją siedzibę ma Cech Rzemiosł Spożywczych? 2. Kim był Parys Maurizio? Odpowiedzi (wraz z imieniem, nazwiskiem oraz numerem telefonu) prosimy nadsyłać na adres: redakcja@um.krakow.pl do 27 października 2014 r. Prosimy także o dołączenie oświadczenia: „Wyrażam zgodę na przetwarzanie przez UMK moich danych osobowych na potrzeby konkursu”. Na zwycięzców czekają nagrody ufundowane przez Krakowski Cech Rzemiosł Spożywczych – książki o tematyce kulinarnej i zestawy słodczy!

Wydawca: Urząd Miasta Krakowa, Wydział Informacji, Turystyki i Promocji Miasta, 31-004 Kraków, pl. Wszystkich Świętych 3–4, ul. Lubelskiej 27, w Rynku Podgórskim 1 i 2, na os. Zgody 2, przy ul. Stachowicza 18, al. Powstania Warszawskiego 10, ul. Wielopole 18a, ul. Wielickiej 28a, ul. Sarego 4 oraz w szpitalach miejskich i siedzibach jednostek miejskich.

Redaktor naczelny: Beata Klejbuk-Goździńska

Współpracownicy: Jan Machowski, Michał Koziół, Małgorzata Kubowicz, Kinga Sadowska, Beata Sabatowicz, Katarzyna Maleta-Madejska, Magdalena Bartlewick, Katarzyna Fiedorowicz-Razmus, Joanna Dubiel, Paulina Polak, Szymon Gatlik, Błażej Siekierka

Zdjęcia: Wiesław Majka, Paweł Krawczyk. Okładka: rys. Miłosz Cichoń / UMK

Projekt graficzny: PReTEKST. Korekta: Magdalena Kędzierska-Zaporowska. Skład i łamanie: Pro Art Studio

Druk: Business Point Nakład: 30 tysięcy egz. ISSN 1898-9039

Sposób dystrybucji dwutygodnika miejskiego KRAKÓW.PL:

Dwutygodnik KRAKÓW.PL można otrzymać w budynkach Urzędu Miasta Krakowa przy pl. Wszystkich Świętych 3–4, ul. Grunwaldzkiej 8, ul. Lubelskiej 27, w Rynku Podgórskim 1 i 2, na os. Zgody 2, przy ul. Stachowicza 18, al. Powstania Warszawskiego 10, ul. Wielopole 18a, ul. Wielickiej 28a, ul. Sarego 4 oraz w szpitalach miejskich i siedzibach jednostek miejskich.

KRAKÓW.PL otrzymać można także w sieci saloników prasowych KOLPORTER S.A.: al. 29 Listopada 95, ul. Konfederacka 1, al. Pokoju 20, ul. Wysłouchów 22a, ul. Wysłouchów 27, ul. Kamińskiego 1b, ul. Długa 63, ul. Beskidzka/Witosa 28, ul. św. Tomasza 25, ul. Librowszczyzna 4, ul. Krowoderska 24, ul. Kałwaryjska 42, ul. Książnica (Biedronka), ul. Słoneckiego 9, ul. Powstańców 34c, ul. Kościuszki 17, os. Bohaterów Września 58, ul. Misiółka 1, ul. Jerzmanowskiego 12, ul. Nowohucka 52, al. Krasiciego 30, ul. Bora-Komorowskiego 31, ul. Pawia 5, ul. Nowohucka 33a, ul. Cwiklińskiej 18, ul. Wadowicka 6.

Kolejny numer KRAKOWA.PL ukaże się 5 listopada.

W numerze:

KADENCJA 2010–2014

4. Kraków w pigułce

Podsumowanie kadencji 2010–2014

9. Jesteśmy metropolią!

Rozmowa z Jackiem Majchrowskim, Prezydentem Miasta Krakowa

MIASTO

10. Kraków – pewny partner

Europejski Bank Inwestycyjny o Krakowie

10. Kalendarium Prezydenta Miasta Krakowa

11. Kraków w sieci inteligentnych miast

Zaproszenie na konferencję

11. IKEA dzieciom

O kilkuletniej współpracy z krakowskim MOPS-em

12. Kobieta za kierownicą autobusu

Rozmowa z Urszulą Gawor z MPK

DLA SENIORÓW

13. Seniorski dzień pełen wrażeń

O dziennych formach aktywizacji seniorów

13. Zapraszamy seniorów!

KRAKÓW.PL poleca!

KULTURA

14. Szkocki październik w Krakowie

To już prawie 20 lat współpracy...

15. Tańcem o muzyce w Luślawicach

Czy muzykę można zobaczyć?

15. Było miasto. Jest miasto

Zaproszenie na wystawę

16. Cyberteka. Kraków – czas i przestrzeń

O nowej wystawie w Pałacu Krzysztofory

RADA MIASTA KRAKOWA

17. Okiem Przewodniczącego

Wstępne podsumowanie

18. Ekologia i zdrowie

O zmianach w prawie

19. Pracować dla dobra wspólnoty

Rozmowa ze Stanisławem Rachwałem

20. Młodzi rajcy znów działają

Druga kadencja Młodzieżowej Rady Krakowa

20. Zasłużeni dla Krakowa

Dla kogo Cracoviae Merenti?

21. Oszczędności w samorządach

Felieton Małgorzaty Jantos

22. Głos Dzielnic

HISTORIA

23. Był sobie cech...

Historia krakowskich marcypaników

24. W sto lat po śmierci Naczelnika

O rocznicowych uroczystościach w 1917 r.

25. Wielki test historyczny dla krakowian

Sprawdź swoją wiedzę o Krakowie

Kraków w pigułce

KRAKÓW ARENA

To były trudne cztery lata, ale z kryzysu wyszliśmy bez szwanku. W 2014 r. Kraków to miasto stabilne finansowo, co potwierdziła agencja Standard&Poor's, oceniając wiarygodność kredytową Krakowa na poziomie „A-”. To miasto docenione przez inwestorów, ale też młodych ludzi, którzy w Krakowie chcą żyć ze swoimi rodzinami. Wreszcie to najbardziej rozpoznawalne w świecie polskie miasto, które zrealizowało wszystkie inwestycje wymagane, by stać się metropolią.

fot. Wiesław Najzer / UMK

Redakcja KRAKOWA.PL

Zarządzanie finansami miasta

Kraków wyszedł z kryzysu gospodarczego obronną ręką. Jest miastem, które nawet w najtrudniejszym 2011 r. nie przekroczyło 60-procentowego dopuszczalnego progu zadłużenia. Co więcej, ubiegły rok zakończyło wynikiem 49 proc. i było jedynym oprócz Warszawy miastem w Polsce, które spłaciło częściowo swoje długi. Konsekwentna polityka finansowa władz miasta znalazła uznanie w oczach agencji ratingowych. W latach, gdy gospodarcze potęgi miały obniżane ratingi, agencja Standard&Poor's potwierdzała przez cztery ostatnie lata stabilność miejskich finansów i wysoką wiarygodność dla banków. Dzięki temu Kraków mógł intensywnie się rozwijać.

Inwestycje

W tej kadencji samorządu miasto wzbogaciło się o obiekty światowej klasy – Kraków Arenę i Centrum Kongresowe. Kraków Arena to właśnie jedna z tych inwestycji, która najbardziej zmieniła miasto. Przez lata pojawiały się opinie, że Kraków zasługuje na najlepszych artystów, najbardziej prestiżowe zawody sportowe, ale nie ma gdzie takich wydarzeń organizować. Teraz takie miejsce – doskonałe na wielkie koncerty, imprezy sportowe czy konferencje – już jest.

W tym miesiącu Kraków zyskał kolejny obiekt światowej klasy – Centrum Kongresowe. Ten wielofunkcyjny budynek może gościć wszelkiego rodzaju kongresy, konferencje, koncerty, spektakle teatralne, wystawy oraz prestiżowe wydarzenia społeczne. Standard tego obiektu plasuje go wśród najbardziej prestiżowych i ekskluzywnych centrów kongresowych Europy.

Zgodnie z planem Kraków rozbudowuje drogi oraz linie tramwajowe. Możemy poszczycić się pierwszym w Polsce trójpoziomym rondem Ofiar Katynia, które nie tylko usprawniło ruch, ale i zdecydowanie poprawiło bezpieczeństwo drogowe. Płynniej, bo po estakadzie, można jeździć także na ulicach Nowohuckiej i Powstańców Wielkopolskich. Przyjęto zasadę, że projektując nowe drogi i modernizując stare, planuje się też ścieżkę rowerową. By szybciej rozwiązywać problemy ulic z nawierzchnią w najgorszym stanie, od dwóch lat Miasto prowadzi program remontów nakładkowych. W ubiegłym roku wydało na niego 6 mln zł, w 2014 r. – 15 mln.

W Krakowie buduje się też nowe i modernizuje stare linie tramwajowe. Ostatnie cztery lata to nowa linia na Ruczaj, budowa linii Krakowskiego Szybkiego Tramwaju Lipska–Wielicka, a także przygotowanie kolejnych na Górkę Narodową i do Mistrzejowic.

Największą inwestycją, której realizacja trwa, jest Zakład Termicznego Przekształcania Odpadów. To ostatnie ogniwo gospodarki odpadami w naszym mieście, dzięki któremu Kraków spełni europejskie standardy w zakresie ochrony środowiska.

Na wszystkie krakowskie inwestycje zrealizowane w tej kadencji samorządu Miasto wydało w sumie 2 mld 159 mln zł.

Gospodarka

Kraków, jak każde duże miasto, potrzebuje inwestorów, którzy zapewnią mieszkańcom miejsca pracy. Dlatego trzy lata temu prezydent Krakowa powołał do życia Centrum Obsługi Inwestora – specjalistyczną komórkę Urzędu Miasta Krakowa, której celem jest pomoc w szeroko pojętej działalności inwestycyjnej. Kompetentni pracownicy Centrum prowadzą też bazę danych miejskich ofert inwestycyjnych oraz promują ofertę inwestycyjną miasta w kraju i za granicą.

Kraków jest największym ośrodkiem usług dla biznesu w Polsce, liderem w Europie Środkowo-Wschodniej, liczącym się na rynku międzynarodowym. To jedno z najbardziej atrakcyjnych gospodarczo miast Europy Wschodniej, co wpływa na liczbę lokowanych tu inwestycji zagranicznych. Branża nowoczesnych usług zatrudnia obecnie w Krakowie 35 tys. osób. W 2008 r. krakowskie centra zatrudniały ok. 12 tys. pracowników, a w 2015 r. liczba ta sięgnąć ma 38 tys. osób. Co ważne – 70 proc. pracowników to absolwenci krakowskich uczelni, a roczny przychód wypracowywany przez ten sektor to 4,6 mld zł. Tylko w tym roku przybędzie w Krakowie 115 tys. m kw. przestrzeni biurowej.

Kraków jest obok Warszawy jedynym polskim miastem, w którym przybywa mieszkańców, ponieważ wielu młodych ludzi właśnie z naszym miastem postanawia związać swoją przyszłość. Praca dla rodziców to jednocześnie spoczywający na mieście obowiązek zapewnienia opieki i edukacji najmłodszym.

Edukacja

Gmina Miejska Kraków prowadzi 128 przedszkoli, do których uczęszcza 17 tys. dzieci, a także dotuje funkcjonowanie przedszkoli niesamorządowych, by jak najwięcej dzieci mogło korzystać z tego etapu edukacji. Przez ostatnie cztery lata na remonty żłobków i przedszkoli przeznaczano ok. 10 mln zł rocznie, dzięki czemu możliwe były modernizacje i remonty w 72 placówkach.

W latach 2010–2014 w Krakowie utworzono 2161 nowych miejsc w żłobkach. Przyznamy, że Kraków prowadzi 22 żłobki samorządowe, a od 2012 r. dotuje także niepubliczne żłobki i kluby dziecięce, by w ten

► sposób zmniejszyć obciążenie finansowe rodziców. W najbliższych planach jest zagospodarowanie 500 m kw. w budynku wielorodzinnym przy ul. Przyzby, gdzie będzie znajdował się żłobek dla ok. 80 dzieci.

By poprawić jakość kształcenia w krakowskich szkołach, zdecydowano o przeprowadzeniu pełnej diagnozy stanu krakowskich szkół. Jej upublicznienie zmotywowało szkoły do zwiększenia konkurencyjności, a tym samym podniesienia jakości kształcenia. Nowatorskim rozwiązaniem w skali kraju było zróżnicowanie dodatków motywacyjnych dla szkół i powiązanie ich z osiągnięciami edukacyjnymi. Efekty tych działań już są widoczne – krakowskie placówki coraz częściej zajmują czołowe pozycje w regionalnych i ogólnopolskich rankingach szkół.

Ostatnie cztery lata to także wiele działań mających na celu wzmocnienie szkolnictwa zawodowego. Do współpracy zaproszono dyrektorów gimnazjów, szkół zawodowych oraz potencjalnych pracodawców. Kampania „Po pierwsze... zawód” przyniosła efekty w postaci zwiększenia liczby uczniów wybierających taką ścieżkę edukacji. Zyskały też same szkoły – wspierane materialnie i dydaktycznie przez pracodawców.

Opieka socjalna

Przez ostatnie cztery lata szczególny nacisk został położony na pomoc osobom znajdującym się w trudnej sytuacji życiowej, chorym, niepełnosprawnym, starszym. Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej objął swoją pomocą blisko 40 tys. osób. Sukcesywnie zwiększa się liczba miejsc w domach pomocy społecznej – obecnie 17 placówek zapewnia ich blisko 2 tys. Bezpośrednio przekłada się to na znaczne skrócenie kole-

jek – czas oczekiwania na przyjęcie do placówki dla osób w podeszłym wieku oraz osób somatycznie chorych to już tylko trzy miesiące, co jest ewenementem w skali kraju. Warto dodać, że osoby wymagające natychmiastowej opieki do placówek przyjmowane są niezwłocznie. W latach 2010–2012 w krakowskich DPS-ach przeprowadzono inwestycje i remonty, dzięki którym wszystkie spełniają wymagane standardy. Krakowscy seniorzy mogą korzystać także z dziennych ośrodków wsparcia. Ich sieć jest ciągle rozwijana. Obecnie z oferty placówek korzysta 1200 seniorów.

Ważnym elementem działalności socjalnej jest również wsparcie dzieci w trudnej sytuacji materialnej i rodzinnej. Każdego dnia mogą one uczestniczyć w zajęciach oferowanych przez 33 placówki zapewniające 2 tys. miejsc. Z ciepłego posiłku w przedszkolach i szkołach finansowanego przez Miasto korzysta 5 tys. dzieci.

W ciągu ostatnich czterech lat przyspieszenia nabrały inwestycje związane z mieszkalnictwem komunalnym. Te dotychczas zrealizowane przez gminę Kraków zapewniły mieszkania ponad 200 rodzinom. W minionym roku zakończyła się budowa osiedla przy ul. Działkowej z 82 mieszkaniami. Zaawansowane są przygotowania do kolejnych inwestycji m.in.: 48 mieszkań przy ul. Mały Płaszów, 170 – przy ul. Wańkowicza, oraz 350 mieszkań przy ulicach Przyzby i Zalesie. W wieloletnich planach finansowych Miasta zabezpieczone są środki na pozyskanie ponad 600 mieszkań.

Opieka zdrowotna

Mimo trudności finansowych Miasto nigdy nie oszczędzało na zdrowiu krakowian. Przez ostatnie cztery lata z badań profilaktycznych finansowanych z miejskiego budżetu skorzy-

stało 180 tys. osób. Szpitale miejskie mogą pochwalić się zmodernizowanymi i wyposażonymi w nowoczesny sprzęt oddziałami. Wsparcie finansowe otrzymały też szpital uniwersytecki oraz szpital dziecięcy. W sumie przeznaczono na inwestycje oraz zakup sprzętu prawie 54 mln zł. W 2011 r. w szpitalu Narutowicza powstało nowoczesne lądowisko dla lotniczego pogotowia ratunkowego, które jako jedno z nielicznych w Małopolsce jest przygotowane do pracy całą dobę.

Szczególne uwaga zwrócona została na edukację. Cztery tysiące osób przeszkolono w zakresie udzielania pierwszej pomocy. Spora popularnością cieszy się program „Mały ratownik” przeznaczony dla uczniów drugich i trzecich klas szkół podstawowych. Organizacje pozarządowe były wspaniałym partnerem do realizacji tego przedsięwzięcia.

Bezpieczeństwo

Zapewnienie obywatelom bezpieczeństwa jest podstawnym zadaniem państwa. Samorząd gminny może jedynie podejmować działania uzupełniające i wspierające, co też od lat konsekwentnie czyni. Jak wynika z danych, którymi dysponuje policja, liczba przestępstw w Krakowie systematycznie spada. W porównaniu z innymi dużymi miastami Kraków jest miastem stosunkowo bezpiecznym. By wesprzeć działania służb odpowiedzialnych za bezpieczeństwo, w ostatnich czterech latach przekazano 2,5 mln zł na zakup m.in. radiowozów i środków łączności, remonty komisariatów czy zajęcia profilaktyczne.

W 2013 r. rozpoczęły się prace koncepcyjne nad utworzeniem w Krakowie Centrum Bezpieczeństwa Miasta, w którym zostaną ulokowani przedstawiciele wszystkich służb związanych z bezpieczeństwem – policji, straży pożarnej, ratownictwa medycznego, straży miejskiej oraz specjaliści ds. zarządzania kryzysowego. To miejsce będzie jednocześnie centrum monitoringu integrującym sieci miejskie oraz osiedlowe.

Niebawem wizja rozwoju monitoringu zostanie wypracowana przez specjalnie powołany zespół. Odpowie on na pytanie, jak najlepiej zrealizować życzenie mieszkańców wyrażone w referendum. Warto jednak wiedzieć, że obecnie w Krakowie jest już prawie tysiąc punktów monitoringu; 45 kamer obsługiwanych jest przez SMMK, 26 – przez policję, ale też prawie 100 kamer obsługuje ZIKIT, niemal 400 kamer jest w autobusach, tramwajach oraz na pętłach, a blisko 300 funkcjonuje w placówkach oświatowych.

Same kamery nie poprawią jednak poczucia bezpieczeństwa mieszkańców. Tylko w tym roku na dodatkowe patrole policji przeznaczono ponad pół miliona złotych.

foto: Paweł Kravczyk / UMK

MOCAK to jedyne w Polsce muzeum sztuki współczesnej wybudowane od podstaw

Bezpieczeństwo to nie tylko kwestie związane z przestępczością, ale także z zabezpieczeniem przeciwpowodziowym. Zadaniem Miasta jest przede wszystkim utrzymanie systemu odwodnienia zapobiegającego lokalnym podtopieniom, dlatego w ostatnich lat wybudowano ok. 40 km kanalizacji opadowej. Utrzymywana jest drożność 1000 km rowów melioracyjnych. Finansowane są także zakupy specjalistycznego sprzętu dla Państwowej Straży Pożarnej oraz jednostek ochotniczych. Urząd Marszałkowski rozpoczął właśnie budowę zbiornika retencyjnego w Bieżanowie – przyspieszenie prac było możliwe dzięki przekazaniu przez Miasto terenów oraz dotacji w wysokości 4,5 mln zł.

Komunikacja miejska

Kraków może pochwalić się najnowocześniejszą w Polsce komunikacją miejską, z której rocznie korzysta już 375 mln pasażerów. Tylko w ciągu ostatnich czterech lat krakowskie MPK na wymianę taboru tramwajowego przeznaczyło 400 mln zł! M.in. dzięki temu po ulicach Krakowa jeździ już 126 nowoczesnych autobusów z silnikami spełniającymi najwyższą europejską normę Euro6. Takim wynikiem nie może pochwalić się żadne europejskie miasto. Od tego roku działa także pierwsza w Polsce linia autobusowa w całości obsługiwana przez autobusy elektryczne. Zakupiono także 24 nowoczesne niskopodłogowe tramwaje, w których oprócz wszelkich udogodnień dla pasażerów zastosowano nową technologię pozwalającą znacząco ograniczyć poziom emitowanego do otoczenia hałasu. Do przyszłego roku MPK zakupi kolejne 36 wagonów tramwajowych, które dostarczy polska firma Pesa SA.

Zaangażowani obywatele

Ostatnie cztery lata to także czas wzrastającego zaangażowania mieszkańców w bezpośrednie zarządzanie miastem. W tym czasie przeprowadzono ponad 100 procesów konsultacji społecznych, stworzono także specjalny serwis internetowy dialoguj.pl, który jest bazą informacji dotyczących aktualnie przeprowadzanych konsultacji, planowanych inwestycji i projektów miejskich.

Szczególną uwagę należy zwrócić na zwiększenie udziału mieszkańców w kształtowaniu przestrzeni. W ramach procedur związanych z przygotowaniem miejscowych planów zagospodarowania odbywały się dyskusje publiczne i spotkania z mieszkańcami. Dzięki nim udało się sprawnie uchylać kolejne plany – w ciągu ostatnich czterech lat aż 73. Obecnie Kraków ma już 151 planów miejscowych obejmujących ponad 54 proc. powierzchni miasta.

Jak twórcza może być aktywność mieszkańców, pokazuje doświadczenie budżetu obywa-

16 października odbył się pierwszy koncert w Centrum Kongresowym ICE

foto: Paweł Kravczyk - UMK

telskiego. Liczba projektów przerosła najsmielwsze oczekiwania. Już teraz warto rozważyć nie tylko zwiększenie kwoty do podziału w ramach budżetu ogólnomiejskiego, ale też nakłaniać dzielnice, by zdecydowaną większość środków budżetowych, którymi dysponują, dzieliły wspólnie z mieszkańcami.

Pogłębia się także współpraca z organizacjami pozarządowymi. Najnowszą inicjatywą jest stworzenie inkubatora, który będzie działał w pomieszczeniach przy stadionie Wisły. Organizacja Miasto nie tylko udostępni przestrzeń do spotkań i wymiany podglądów, ale także zapewni pomoc księgową czy prawną.

Przestrzeń publiczna

Zdecydowanie największym osiągnięciem mijającej kadencji w kwestii porządkowania przestrzeni publicznej było wprowadzenie na terenie Starego Miasta przepisów Parku Kulturowego. Kraków jest pierwszym miastem w Polsce, które tak radykalnie postanowiło walczyć o zachowanie i odpowiednią ekspozycję dziedzictwa kulturowego. Choć z pewnością przepisy wymagają korekt, to jednak bezspornie Park Kulturowy okazał się sukcesem dostrzeżonym przez mieszkańców, turystów, a także media. Krakowskimi rozwiązaniami są zainteresowane inne polskie miasta – m.in. Wrocław, Zakopane i Olsztyn. Podobną ochroną objęte zostaną w przyszłości także inne cenne dzielnice Krakowa – Stare Podgórze oraz Nowa Huta.

Co ważne – z punktu widzenia przede wszystkim rozwoju turystycznego – kontynuowane są remonty ulic w centrum miasta (ul. Franciszkańska, ul. Dominikańska, ul. Długa, Gołębia, ul. Jagiellońska, ul. Szpitalna, ul. Kar-

melicka i pl. Szczepański), a także wspierani są finansowo właściciele kamienic, szczególnie w remontach elewacji. W latach 2011–2014 udzielono dotacji dla 87 obiektów na kwotę ponad 8,5 mln zł.

Troska o estetykę przejawia się nie tylko w odniesieniu do zabytkowego centrum. Kraków jest jednym z pierwszych polskich miast, które rozpoczęło proces opracowywania miejskiego programu rehabilitacji osiedli z „wielkiej płyty”. Pilotażowa realizacja programu rozpoczęła się już na 19 osiedlach w całym Krakowie.

Miasto inwestuje także w zieleń. W latach 2011–2014 zasadzono ponad 126 tys. drzew, a w 2013 r. Kraków został wyróżniony prestiżowym tytułem „Europejskie Miasto Drzew”. Rośnie też liczba nowych miejskich parków. W ciągu ostatnich czterech lat przybył w Krakowie park Zaczarowanej Dorożki na Stawach Dominikańskich, jako obiekt parkowy zakwalifikowano teren Zalewu Nowohuckiego. W 2012 r. pozyskano teren pod park Duchacki, w ubiegłym roku – pod park Dąbie, a w tym roku – pod park Rzeczny Drwinka. Cały czas prowadzone są rozmowy w sprawie udostępnienia mieszkańcom przez właściciela parku Jalu Kurka, a także plany stworzenia parku na terenach przylegających bezpośrednio do Zakrzówka.

Ostatnie lata to bardzo intensywny okres walki o czyste powietrze. Wydawało się, że uchwała Sejmiku Województwa Małopolskiego, o którą Miasto zabiegało przez lata, przyspieszy likwidację pieców węglowych. Być może uchwałę ostatecznie uda się obronić. Miasto w każdym razie nie wycofuje się ze swoich działań – finansowania wymiany pieców

► i programu osłonowego dla najuboższych. W ostatnich czterech latach zlikwidowano 273 kotłownię i 2420 pieców.

Sport

Kraków wzmocnia swój wizerunek jako miejsce ważne na sportowej mapie Polski. Kraków Arena otworzyła nowe możliwości goszczenia najlepszych sportowców na świecie. Bez mety w Krakowie trudno wyobrazić sobie już Tour de Pologne. Znany w świecie i ściągający do nas z roku na rok coraz więcej biegaczy jest Cracovia Maraton.

W każdym mieście potrzebne są inwestycje, z których mogą korzystać amatorzy sportu w każdym wieku, dlatego w Krakowie położono nacisk na budowę osiedlowych centrów sportowych oraz boisk przyszłolnych. Takich wielofunkcyjnych centrów powstało już 15, a kolejne są budowane. Wyremontowano też 18 boisk przyszłolnych, a pięć szkół wzbogaciło się o nowe sale gimnastyczne. Kontynuowana jest też budowa orlików zgodnie z zasadą, że taki obiekt powinien się znaleźć w każdej dzielnicy. Obecnie Kraków dysponuje już 14 orlikami, z których rocznie korzysta 120 tys. osób.

W ciągu ostatnich czterech lat krakowska baza sportowa wzbogaciła się także o kryty basen przy ul. Kurczaba, a kilkanaście dni temu rozpoczęto budowę krytej pływalni na os. Handlowym, przy Zespole Szkół Ogólnokształcących Sportowych nr 1.

Takie zaplecze jest doskonałą bazą dla wielu programów sportowych przygotowywanych z myślą o dzieciach i młodzieży, ale też doro-

ślących, którzy chcą uprawiać sport pod okiem doświadczonych trenerów.

Kultura

Każdego roku z budżetu miasta jest finansowanych lub współfinansowanych ok. 400 wydarzeń kulturalnych, w których uczestniczyło kilka milionów osób. Rocznie na kulturę przeznaczają się ok. 320 mln zł. Kraków jako jedyna gmina w Polsce wspiera twórców, oferując im na preferencyjnych warunkach lokale gminne z przeznaczeniem na prowadzenie galerii czy pracowni twórczej. Obecnie takich lokali jest 180.

Ostatnie cztery lata to także nowe w Krakowie muzea. W 2011 r. otwarty został MOCAK – jedyne w Polsce muzeum sztuki współczesnej wybudowane od podstaw. Kraków wzbogacił się też o Muzeum Armii Krajowej. Jego siedziba w budynkach Twierdzy Kraków jest pokazywana jako wzór adaptacji tego typu budynków na potrzeby nowoczesnej instytucji.

Powodem do dumy jest także działalność Muzeum Historycznego Miasta Krakowa. Cztery lata temu pojawiły się wątpliwości, czy Kraków słusznie zainwestował w nowe muzeum pod Rynkiem Głównym. Teraz już wiadomo, że warto było tę decyzję podjąć. Zarówno w 2013, jak i w obecnym roku muzeum znalazło się na liście Diamentów Forbesa w wykazie przedsiębiorstw najszybciej zwiększających swoją wartość. Jest ewenementem na skalę krajową, by muzeum potrafiło się samo utrzymać i przynosiło zysk.

Niebawem w Krakowie przybędzie nowa instytucja kultury – teatr Variete, którego zada-

niem będzie upowszechnianie „lżejszego” repertuaru teatralnego.

Przed nami – dzięki otwarciu Kraków Areny – wiele wspaniałych wydarzeń kulturalnych. Warto pamiętać jednak o tym, co osiągnięto do tej pory. Parada Smoków organizowana przez Teatr Groteska znalazła się w zestawieniu 50 najważniejszych wydarzeń kulturalnych na świecie. Rekordy popularności biją „Krakowskie noce” – każdego roku korzysta z tej formy zwiedzania i uczestniczenia w wydarzeniach kulturalnych 200 tys. osób. Trudno nie wspomnieć tutaj festiwali budujących międzynarodowy wizerunek Krakowa – Festiwal Conrada, Festiwal Miłosza, Misteria Paschalia czy Sacrum Profanum, który uzyskał status jednego z najciekawszych wydarzeń muzycznych Europy.

Ostatnie cztery lata to także zaangażowanie miasta w przyciągnięcie do Krakowa twórców filmowych poprzez działalność Krakowskiej Komisji Filmowej. W tym czasie udało się zrealizować w naszym mieście kilkanaście filmów, programy telewizyjne takich stacji jak BBC czy CNN. Szacuje się, że jedna tylko produkcja kina bollywoodzkiego przyniosła Krakowowi ok. 3 mln zł korzyści.

Kraków nie zaniedbuje także miejscowych domów kultury. Na ich działalność w tym roku przeznaczono ok. 20 mln zł. Sukcesywnie przeprowadzane są potrzebne remonty oraz kupowany jest sprzęt niezbędny do prowadzenia zajęć. Nie można też zapomnieć o przyznaniu Krakowowi tytułu Miasta Literatury UNESCO. Kraków został siódmym miastem na świecie noszącym ten tytuł, a drugim nieanglojęzycznym.

Turystyka

Wielkie wydarzenia kulturalne i sportowe, zabytki, ale i nowa oferta muzealna, a także dbałość o przestrzeń miasta przyczyniają się do stałego wzrostu liczby odwiedzających miasto turystów. W 2010 r. Kraków gościł niewiele ponad 8 mln osób. Dziś do Krakowa przyjeżdża ponad milion gości więcej. To dobra wiadomość dla mieszkańców miasta, w którym co piąty żyje z szeroko pojmowanej turystyki.

Rozwój turystyki w ostatnich latach koncentrował się na deregulacji ruchu turystycznego – chodzi o to, żeby goście odwiedzali nie tylko Wawel i Rynek Główny, ale także Nową Hutę, Podgórze i nowe placówki muzealne. Ważną gałęzią turystyki stała się turystyka religijna. Zlokalizowane w Krakowie Sanktuarium Bożego Miłosierdzia czy powstające Centrum Jana Pawła II przyciągają coraz więcej pielgrzymów. Miasto kładło i kładzie nacisk na rozwój tego sektora turystyki, szczególnie biorąc pod uwagę niedawną kanonizację Jana Pawła II. Centrum Kongresowe z kolei pozwoli w przyszłości promować miasto pod kątem turystyki biznesowej.

foto: Paweł Kravczyk / UMK

Oddana w 2011 r. lamusownia to nowoczesny punkt odbioru surowców wtórnych oraz innych problemowych odpadów

Jesteśmy metropolią!

O finansach, oświacie, turystyce, wyzwaniach i decyzjach ostatnich czterech lat z **Jackiem Majchrowskim**, Prezydentem Miasta Krakowa, rozmawia Beata Klejbuk-Goździalska.

Dlaczego trwającą jeszcze kadencję uważa Pan za najtrudniejszą, jak wspominał Pan w wielu wywiadach?

Jacek Majchrowski: W 2010 r., kiedy to planowaliśmy najbliższe cztery lata, nie mieliśmy jeszcze świadomości, jak trudny finansowo będzie to okres. Okazało się, że światowy kryzys gospodarczy, którego wcześniej chyba nikt nie traktował serio, bo nie czuliśmy tego w naszych kieszeniach, przyszedł do Polski i bardzo poważnie odbił się na kondycji samorządów. Trzeba było zweryfikować nasze plany, bo nie na wszystko było nas stać. Nie pomagała nam też Warszawa. Coraz więcej musieliśmy dopłacać do zadań zleconych i przyjmować na siebie nowe obowiązki. Najwyższe w historii naszego miasta janosikowe – ponad 67 mln zł – zapłaciliśmy w 2011 r., w którym sytuacja finansowa była najtrudniejsza. Na szczęście wystarczyło ograniczyć nasze bieżące wydatki, byśmy nie musieli zrezygnować z ważnych dla miasta inwestycji. Decyzje o cięciach zawsze są trudne i niepopularne, dlatego trudno się dziwić, że oceniam tę kadencję jako najtrudniejszą do tej pory. Z kryzysu wyszliśmy jednak bez szwanku, co ostatnio potwierdził Europejski Bank Inwestycyjny, zwalniając nas z opłat gwarancyjnych na spłatę kredytu. Może w skali budżetu nie jest to wielka kwota – 300 tys. zł rocznie, ale prestiżowo to bardzo ważna dla Krakowa sprawa.

Sporo mówi się o poprawie sytuacji finansowej miasta. Wiele osób podkreśla jednak, że nawet 49-procentowe zadłużenie oznacza, że Kraków żyje na kredyt...

JM: Nigdy nie żyliśmy na kredyt. Na kredyt żyje się wtedy, gdy pożyczone pieniądze po prostu się przejeżdża, a Kraków nigdy nie popełnił tego błędu. Zawsze kredyty zaciągaliśmy na realizację inwestycji, co w praktyce oznacza, że powiększaliśmy majątek miasta. Nigdy też nie przesadzaliśmy z zaciąganiem kredytów, dlatego nie przekroczyliśmy dopuszczalnego dla samorządów progu zadłużenia 60 proc., w najtrudniejszych czasach zamykając rok zadłużeniem 56–58 proc. budżetu. To, że obecnie mamy dług na poziomie 49 proc., to oczywiście dowód na poprawiającą się kondycję Krakowa. W praktyce to oznacza, że nie tylko mamy „za co żyć”, ale też spłacamy długi.

Krakowska oświata. Jak Pan Prezydent oceni jej kondycję – po działaniach podjętych

for. archiwum prywatne

w latach 2010–2014? Czy żałuje Pan jakichś decyzji (lub ich braku)?

JM: Krakowska oświata ciągle jest wyzwaniem. Trzeba pamiętać, że wydajemy na nią 1/3 naszego budżetu. Wydajemy nie tylko pieniądze, które otrzymujemy z budżetu centralnego na ten cel, ale dopłacamy też sporo z dochodów własnych miasta. Chcemy więc wierzyć, że te pieniądze rzeczywiście są dobrze ulokowane i w całości wydawane na kształcenie naszych dzieci. Mamy w Krakowie dosłownie kilka szkół, w których jest bardzo mało uczniów i w których wyniki nauczania są bardzo słabe. Jeżeli czegoś żałuję, to tego, że nie udało się przekonać radnych, nauczycieli i rodziców, by zamknąć te szkoły i żeby uczniowie mieli szansę kontynuowania nauki w lepszych placówkach. Bardzo zadowolony jestem natomiast z rozwoju szkolnictwa zawodowego. Udało się nawiązać bardzo owocną współpracę między szkołami a pracodawcami, więc mamy pewność, że

nie „produkujemy” przyszłych bezrobotnych. Nasze krakowskie szkoły są też wzorem, jeżeli chodzi o nawiązywanie kontaktów ze szkołami zagranicznymi czy korzystanie z wielu unijnych projektów, które pozwalają poszerzyć program nauczania.

Kraków stawia na turystykę, to oczywiste. Ale słyhać i głosy, że Kraków przyjazny turystom nie oznacza Krakowa przyjaznego mieszkańcom...

JM: Myślę, że takie stwierdzenie jest bardzo krótkowzroczne. W rzeczywistości nie ma żadnego konfliktu pomiędzy interesem turystów a mieszkańców. To właśnie w interesie krakowian jest, by turystów było jak najwięcej i przyjeżdżali na jak najdłużej. Trzeba pamiętać, że co piąty krakowianin żyje z szeroko pojmowanej turystyki. Duże nadzieje pokładam w oddanym właśnie do użytku Centrum Kongresowym. Jego budowa była niezbędnym warunkiem dla rozwoju w Krakowie turystyki biznesowej. Nastąpi więc wydłużenie sezonu turystycznego, a turystyka biznesowa jest najbardziej dochodową gałęzią branży.

W ciągu ostatnich lat pracował Pan z wieloma osobami. Czym się Pan kieruje, dobierając sobie współpracowników?

JM: Zawsze kompetencjami. Ponieważ nigdy nie miałem zwyczaju robienia „czystek”, wiele osób, z którymi pracuję do tej pory, to urzędnicy, którzy w magistracie pracują od wielu lat i współpracowali też z moimi poprzednikami. Wielokrotnie także mówiłem, że uważam, iż najlepszym awansem jest awans wewnętrzny. A więc wykorzystywanie wiedzy i doświadczenia ludzi, którzy zaczynali pracę od najniższych stanowisk. Dzięki temu doskonale znają tematykę, którą mają się zajmować.

Co okazało się dla Pana największym problemem w minionych latach?

JM: Zdecydowanie sprawa smogu. To taka walka z wiatrakami. Gdy po latach starań udało nam się przekonać sejmik wojewódzki do konieczności podjęcia uchwały o zakazie palenia węglem, gdy lawinowo ruszyła wymiana pieców, okazało się, że sąd uchwałę unieważnił. Jedyne, co możemy robić, to trzymać się swoich założeń – będziemy finansować wymianę pieców i stosować program osłonowy dla najuboższych.

Najlepsza Pańska decyzja ostatnich 12 lat...

JM: Trudno wybrać jedną decyzję. Było ich wiele i można je w sumie określić słowem „konsekwencja”. Dzięki temu Kraków jest miastem, o którym można powiedzieć – metropolia.

Kraków – pewny partner

Kraków nie musi płacić gwarancji na zabezpieczenie spłaty kredytu zaciągniętego w Europejskim Banku Inwestycyjnym. Umowę w tej sprawie podpisano 2 października w magistracie.

Jan Machowski

Umowa kredytowa z Europejskim Bankiem Inwestycyjnym (EBI) na kwotę 45 mln euro została zawarta przez Kraków 2 października 1998 r. Kredyt został zaciągnięty na sfinansowanie projektu „Krakowski Transport Miejski”. Jednym z warunków umowy było jej zabezpieczenie w postaci gwarancji bankowej. Dlatego też w 2002 r. Miasto Kraków podpisało Umowę Gwarancyjną i Kompensacyjną z Kommunalkredit Austria AG jako

zabezpieczenie udzielonego przez EBI kredytu. Z tytułu realizacji tej umowy Miasto ponosi corocznie wydatki związane z tą gwarancją. – Obecnie sytuacja finansowa Krakowa jest na tyle satysfakcjonująca, a Miasto ma tak wysoką ocenę ratingową, że nie ma potrzeby, by płacono była gwarancja na zabezpieczenie spłaty kredytu w naszym banku – powiedział Laszlo Baranyay, wiceprezes EBI podczas podpisania zmiany umowy kredytowej. – Likwidacja zabezpieczenia na spłatę kredytu to kolejne potwierdzenie, że stan finansów Krakowa jest w dobrej

kondycji – komentował z kolei prezydent Krakowa Jacek Majchrowski.

Przypomnijmy, że latem radni zdecydowaną większością głosów przyjęli absoltorium za wykonanie ubiegłorocznego budżetu Krakowa. W 2013 r. dochody Miasta zostały zrealizowane w 99,7 proc. (dla porównania na koniec 2012 r. wskaźnik ten wyniósł 96,6 proc. planu). Większe niż zakładano na początku roku prawie o 9 proc. były dochody z mienia. Zaplanowane wydatki zrealizowane zostały w 97,4 proc. Względem planu zdecydowanie wzrosła też nadwyżka budżetowa. Przypomnijmy, że na początku 2013 r. założono, że dochody przekroczą wydatki o 10 mln, tymczasem na koniec 2013 r. nadwyżka wyniosła prawie 96 mln zł (w 2012 r. deficyt wyniósł 42,5 mln zł).

Dowodem na to, że Kraków jest miastem stabilnym finansowo, jest również niedawne potwierdzenie przez agencję Standard&Poor's oceny wiarygodności kredytowej Krakowa na poziomie „A-”. Według agencji dobre wyniki budżetowe Krakowa to efekt ożywienia gospodarczego oraz wprowadzonych oszczędności.

Kalendarium Prezydenta Miasta Krakowa

1 października

- Wizyta przedstawicieli Archiwum Narodowego w Krakowie
- Inauguracja roku akademickiego 2014/2015 na Uniwersytecie Jagiellońskim
- Spotkanie podsumowujące IV kadencję Samorządu Województwa Małopolskiego, Opera Krakowska

2 października

- Konferencja prasowa podsumowująca kadencję 2010–2014, Kraków Arena
- Spotkanie z przedstawicielami Europejskiego Banku Inwestycyjnego
- Wizyta Lena Brauna, burmistrza Auckland
- Spotkanie z młodzieżą w sprawie budowy Skate Parku, siedziba ZIS

3 października

- Spotkanie z przedstawicielami BUDIMEXU, wykonawcy Centrum Kongresowe ICE
- Koncert jubileuszowy zespołu Prasłowianki, Klub Arka
- Spotkanie z Zarządem Polskiego Związku Hokeja na Lodzie

4 października

- Noc Poezji, spektakl „Zemsta Romea i Julii”

5 października

- Otwarcie Biegu Trzech Kopców, kopiec Krakusa

6 października

- Konferencja „Monitoring wizyjny w Krakowie – za i przeciw”, Sala Obrad RMK
- Spotkanie z radami rodziców szkół podstawowych, Sala Obrad RMK

7 października

- Spotkanie z komitetem budowy pomnika Jana III Sobieskiego w Wiedniu, Hotel Europejski

8 października

- Wizyta zastępcy rektora Uniwersytetu Tsinghua (Chiny) prof. Su Duan
- Spotkanie z władzami Polskiego Towarzystwa Historycznego ws. nagrody im. T. Słowickiego

9 października

- Uroczystość przekazania Komendzie Miejskiej Policji w Krakowie 20 radiowozów współfinansowanych przez Gminę Miejską Kraków
- Wizyta ambasadora Maroka Younsa Tijani
- XX Sportowy Turniej Miast i Gmin – Małopolska 2014, Sala Obrad RMK
- Jubileusz 10-lecia miesięcznika „Kraków”, Klub Pod Gruszką
- Wernisaż wystawy „Mit Galicji”, Międzynarodowe Centrum Kultury, Rynek Główny

10 października

- Zasadzenie drzewa memoriałowego z okazji 650-lecia Woli Duchackiej, park Duchacki

- Koncert jubileuszowy z okazji 60-lecia Opery Krakowskiej, Opera Krakowska

11 października

- Wizyta delegacji Rady Nadzorczej firmy CFE z Brukseli
- Jubileusz 95-lecia WKS Wawel, ul. Podchorążych
- Jubileusz 95-lecia Teatru Bagatela
- Jubileusz 15-lecia Stowarzyszenia Wspierania Onkologii UNICORN, ul. Straszewskiego
- Spotkanie z Karoliną Kaczorowską, wdową po ostatnim prezydencie RP na uchodźstwie
- Spotkanie z Przewodniczącym Frakcji Partii Demokratycznej z Włoch

12 października

- Jarmark produktów tradycyjnych
- Obchody: 95-lecia powołania PKOl oraz 90-lecia pierwszych polskich medali olimpijskich, 30-lecie Polskiej Akademii Olimpijskiej

13 października

- Pierwszy Małopolski Kongres Zdrowego Starzenia, Sala Obrad RMK
- Kongres Małopolskich Organizacji Gospodarczych, Hotel Best Western Premier Kraków
- Uroczystość „Wspomnienie Wielkiej Wojny” w Forcie 49 ¼ Grębałów
- Spotkanie z radami rodziców szkół ponadgimnazjalnych, Sala Obrad RMK

Kraków w sieci inteligentnych miast

Krakowski Park Technologiczny (KPT) przygotowuje strategię Smart City dla Krakowskiego Obszaru Metropolitalnego. 7 listopada 2014 r. w Muzeum Lotnictwa Polskiego odbędzie się konferencja podsumowująca I i II etap projektu „SMART_KOM. Kraków w sieci inteligentnych miast”.

Łukasz Rodacki*

W spotkaniu wezmą udział najwybitniejsi eksperci zajmujący się tematyką nowoczesnych technologii i urbanizacji: Rudolf Giffinger, Jarmo Eskelinen, Volker Schaffler, Asta Manninen, Jussi Hannula, a także najważniejsi przedstawiciele Województwa Małopolskiego, Miasta Krakowa oraz dużych polskich firm z sektora IT. W Muzeum Lotnictwa Polskiego oficjalnie zaprezentowane zostaną rezultaty I i II etapu projektu SMART_KOM – diagnozy i identyfikacji dobrych praktyk. – W ramach tego projektu opracowujemy Strategię Smart City dla Krakowskiego Obszaru Metropolitalnego. Przygotowujemy się do tego w sposób bardzo szeroki. Ocenialiśmy potencjał naszego regionu poprzez eksperckie warsztaty i analizy, odbyliśmy także szereg wizyt studyjnych w miastach, w których idea smart city realizowana jest od lat. Barcelona, Wiedeń, Helsinki, Tallin oraz Tartu – uczymy się od najlepszych – mówi Agnieszka Włodarczyk, koordynator projektu.

Podczas listopadowej konferencji eksperci zwrócą uwagę na praktyczne wyzwania stojące przed inteligentnymi metropoliami, w tym także przed Krakowem, określą znaczenie lokalnego biznesu oraz nauki. Nie zabraknie także konkretnych informacji na temat skutecznego budowania kompetencji instytucji regionalnych w wykorzystywaniu nowoczesnych technologii. Cyfryzacja procesów jest dziś jednym z niezbędnych elementów zarządzania miastem, przedsiębiorstwem czy instytucją. Niepostrzeżenie wkracza także w życie każdego z nas. Podą-

żający za rynkiem biznes nie może tego lekceważyć.

Kraków jest jednym z pierwszych miast w Polsce, które podjęło się wdrożenia idei smart city. – Krakowski Park Technologiczny wraz z Województwem Małopolskim, Urzędem Miasta Krakowa, Forum Virium z Helsinek oraz Uniwersytetem Technicznym w Wiedniu głośno zadaje pytanie, co można zrobić, by sprawniej komunikować o zamiarach Miasta, rozładować korki na ulicach, chronić środowisko, czy wreszcie w sprawny sposób uzyskać poradę lekarską. W dynamicznie zmieniającym się świecie zawsze należy przewidywać dwa, trzy ruchy do przodu. Dobre zarządzanie miastem to m.in. umiejętność diagnozowania i wyprzedzania przyszłych zagrożeń dla gospodarki – tłumaczy Krzysztof Jan Kłęczar, członek zarządu KPT.

„SMART_KOM. Kraków w sieci inteligentnych miast” to wspólny projekt Krakowskiego Parku Technologicznego, Województwa Małopolskiego, Urzędu Miasta Krakowa, Forum Virium Helsinki oraz Uniwersytetu Technicznego w Wiedniu. Projekt jest współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Małopolskiego Regionalnego Programu Operacyjnego na lata 2007–2013.

*pracownik działu promocji KPT

kraków miasto z głową

IKEA dzieciom

Są takie przedsięwzięcia, które nie udałyby się, gdyby nie wsparcie partnerów z sektora biznesu. Również MOPS dzięki współpracy z prywatnymi partnerami może realizować pomysły, które wykraczają poza ustawowe zobowiązania. Przykładem takiej współpracy jest szereg wspólnie zrealizowanych pomysłów MOPS i IKEA Kraków. W 2011 r. IKEA po raz pierwszy odpowiedziała na apel MOPS-u o pomoc dla rodziny poszkodowanej w pożarze – szwedzka firma przekazała wówczas pełne wyposażenie domu. Tego samego roku z okazji Dnia Rodzicielstwa Zastępczego IKEA przekazała wszystkim krakowskim zawodowym rodzinom zastępczym bony upominkowe na zakupy w swoim sklepie. W 2012 r. w ramach prowadzonej przez sklep akcji „Mieszkanie Marzeń” IKEA podarowała i urządziła kuchnię rodzinnej Placówce Opiekuńczo-Wychowawczej przy ul. Źródlanej. Część wyposażenia „Mieszkania Marzeń” otrzymała Interwencyjna Placówka Opiekuńczo-Wychowawcza dla Dziewcząt z os. Willowego. Placówką otrzymały też nowy sprzęt potrzebny w kuchni i łazience. Nowa kuchnia z wyposażeniem trafiła w tym samym roku również do placówki dla dzieci przy ul. Gertrudy. A w okresie Bożego Narodzenia w sklepie zorganizowano jeszcze zbiórkę zabawek, które dostały dzieci z pogotowia rodzinnych. W 2013 r. w przekazanym przez Gminę mieszkaniu przy ul. Działkowej otwarto Placówkę Opiekuńczo-Wychowawczą typu socjalizacyjnego. IKEA Kraków, do której MOPS zwrócił się z prośbą o pomoc w urządzaniu mieszkania dla dzieci, jak zwykle nie zawiodła i przekazała nową kuchnię. Dzięki sprawnym działaniom pracowników sklepu dzieci mogły się szybko wprowadzić do nowego, w pełni wyposażonego mieszkania. W tym roku 6 krakowskich placówek wsparcia dziennego zyskało estetyczne pomieszczenia – pokoje do nauki, kąćki kuchenne, sale zabaw. Te nowe sale to również zasługa IKEA Kraków. Ostatnim przedsięwzięciem, w które zaangażował się sklep, jest zorganizowanie przy okazji konferencji „Karta Dużej Rodziny – wyzwania i perspektywy” wysepek zabaw dla dzieci, na której dzieci mogły się bawić, malować, gdy ich rodzice uczestniczyli w spotkaniu. Meble i zabawki MOPS będzie mógł wykorzystać w urządzonych właśnie pokojach spotkań rodziców z dziećmi przebywającymi w pieczy zastępczej. Pomoc IKE-i jest przykładem skutecznej formy wsparcia. To pomoc, którą dzieci i ich opiekunowie mogą cieszyć się codziennie, przez lata. (MCh)

Kobieta za kierownicą autobusu

O kobiecie w męskiej profesji i związanych z tym stereotypach oraz o krakowskich użytkownikach dróg z **Urszulą Gawor**, zwyciężczynią 14. edycji konkursu na najlepszego kierowcę autobusu „Bezpieczna Jazda Komunikacją Miejską” organizowanego przez MPK rozmawia Damian Żelezik.

Urszula Gawor – zwyciężczyni 14. edycji konkursu „Bezpieczna Jazda Komunikacją Miejską”

Zawód kierowcy na pewno nie jest profesją typowo kobiecą. Jak znalazła się Pani w MPK?

Urszula Gawor: Od dziecka interesowałam mnie motoryzacją. W wieku kilku lat moją ulubioną zabawą był siadanie za kierownicą auta rodziców i wyobrażanie sobie, że jestem taksówkarzem. I rzeczywiście, przed podjęciem pracy w MPK prowadziłam taksówkę. Niestety, w 2001 r. zostałam napadnięta podczas jednego z kursów. Bardzo długo wracałam do zdrowia i zdecydowałam o zmianie zajęcia. Po jakimś czasie dowiedziałam się, że MPK szuka kierowców. Początkowo pracę tam traktowałam jako swego rodzaju przygodę. Zakładałam, że popracuję najwyżej rok, a ta przygoda trwa nadal, czyli już sześć i pół roku.

MPK corocznie organizuje zawody dla kierowców. Czy to był Pani debiut?

UG: Nie, to już siódma edycja, w której brałam udział. Owszem, każdego roku konkurs organizuje inna zajezdnia, próbując zaskoczyć uczestników nowymi zadaniami, więc zawsze trzeba być przygotowanym. Nie da się również oswoić z zawodami. Podczas każdego występu jest adrenalina, liczy się też forma i koncentracja w danym dniu. Konkurencje są zróżnicowane, opierają się i na szybkości, i na precyzji. Wolę ten drugi typ zadań.

A jak na Pani wygraną zareagowali koledzy z pracy? Podrażniona męska duma pozwoliła im złożyć gratulacje?

UG: Jestem zaskoczona, że aż tak dobrze. Od czasu wygranej spotykają mnie różne uprzej-

mości z ich strony np. nazywają mnie królową i gwiazdą. Choć mam wrażenie, że nie do końca wszyscy to zaakceptowali, bo usłyszałam i takie opinie, że zrobiliby to lepiej niż kobieta. Na szczęście mam kontrargument: maksymalną liczbę punktów zdobytych w konkursie. Jednak w mojej pracy każdego dnia trzeba być bardzo skupionym, nie mogę więc uznać, że skoro wygrałam, to wszystko potrafię. Daleka jestem od „obrośnięcia w piórka”, bo na drodze nie ma miejsca na rutynę.

Istnieje stereotyp „baby za kółkiem”. Pani zdaniem to prawda czy mit?

UG: Mam wrażenie, że we mnie jest jakiś męski pierwiastek, mam dobrą orientację w terenie i wyobraźnię przestrzenną, w przeciwieństwie do wielu moich koleżanek. Ale proszę zaznaczyć, że od normy aż tak bardzo nie odbiegam, bo lubię falbanki (śmiech). Nie chciałabym jednak generalizować, ponieważ na drodze znalazłam się w wielu sytuacjach, w których to mężczyźni popełniali szkolne błędy, szybko tracąc zimną krew. Kierowcy często nie panują nad samochodem w sytuacjach kryzysowych, nie potrafią dostosować prędkości do warunków – bez względu na płeć. I uważam to za bardzo duży problem.

Była Pani jedną z pierwszych kobiet w swojej zajezdni i jest jedną z nielicznych prowadzących autobus. Jak reagują pasażerowie, gdy prowadzi kobieta?

UG: W większości są to sympatyczne reakcje. Jednak kilka razy usłyszałam: „Patrz, baba za kierownicą”. Niestety, zdarzają się też przypadki skrajnej nieuprzejmości, pasażerowie rzadko rozumieją, że ja ponoszę odpowiedzialność za tych, których przewożę. Dotyczy to zresztą wszystkich kierujących. Ale nie będę narzekać, bo ostatnio dostałam od pasażera kwiaty.

Grzechy główne krakowskich kierowców...

UG: Przede wszystkim nieznanostwo podstawowych zasad kodeksu drogowego i brak kultury jazdy, np. kierowcy bezwzględnie egzekwują prawo pierwszeństwa, nie zważając na zasadę ograniczonego zaufania. Brak wyrozumiałości, uprzejmości. Często spotykam się ze złośliwymi zachowaniami kierujących. Kraków jest trudnym miastem do jazdy samochodem. Wielu studentów i turystów nie zna dobrze miejskiej topografii, co dodatkowo utrudnia ruch na drogach. Poza tym to miasto zakorkowane, co nie sprzyja spokojnemu podejściu do jazdy. W korku łatwo traci się nerwy i koncentrację. Każdy się spieszy. Ale proszę kierowców, by pamiętali, że każdy z pasażerów mojego wypełnionego po brzegi autobusu również ma do załatwienia ważne sprawy i chce jak najszybciej wrócić do domu.

Seniorski dzień pełen wrażeń

Dzienne formy aktywizacji seniorów to świetna propozycja dla wszystkich, którzy chcą wydłużyć okres aktywności fizycznej i umysłowej.

Szymon Gatlik

Dla seniorów zaangażowanych w działalność artystyczną weekend 10–12 października był czasem szczególnym. Wtedy to odbył się drugi Przegląd Sceniczny Klubów Seniora Małopolski „Starsi Panowie Dwaj”. Aż osiem programów zaprezentowali w nim podopieczni Miejskiego Dziennego Domu Pomocy Społecznej. Wśród nich znalazło się m.in. brawurowe wykonanie piosenki Andrzeja Rosiewiczza „Najwięcej witaminy” przez klub seniora z ul. Ks. Gurgacza czy specjalny spektakl przygotowany przez seniorów z Mydlnik, a oparty na krakowskich legendach, obyczajach i wydarzeniach historycznych. Szczególne uznanie zdobyli członkowie Klubu Niewidomego Seniora występujący z przedstawieniem „Bo ja kocham mój Kraków”, w którym wykorzystano fragmenty „Iżejszej” klasyki polskiego teatru („Królowa przedmieścia”, „Jadzia wdowa”).

Warsztaty i występy teatralne to tylko jedna z form aktywności, które krakowskim seniorom

oferuje Miejski Dzienny Dom Pomocy Społecznej. Łącznie 12 placówek na terenie całego miasta organizuje zajęcia nawet dla 1200 osób starszych i niepełnosprawnych. – Co ważne, aby skorzystać z zajęć MDDPS, nie trzeba mieć skierowań czy decyzji, drzwi są szeroko otwarte dla każdego mieszkańca i mieszkanki Krakowa będących w podeszłym wieku – podkreśla Anna Okońska-Walkowicz, Pełnomocnik Prezydenta Miasta Krakowa ds. Polityki Społecznej. – Zajęcia to szansa na przedłużenie okresu aktywności fizycznej i umysłowej i wspaniałe zagospodarowanie wolnego czasu, którego seniorom na ogół nie brakuje – dodaje.

We wszystkich 12 placówkach organizowane są warsztaty plastyczne i wystawy twórczości. W większości działają grupy wokalne, kabarety, zespoły teatralne, chóry. Skupieni w klubach seniorzy rozwijają też aktywność literacką, a swoje dzieła mogą zaprezentować podczas wieczorków poetyckich i spotkań autorskich. Są też propozycje dla ciała – na terenie Krakowa odbywają się niezwykle popularne zajęcia nordic walking, organizowane są też wycieczki za miasto. W godzinach otwarcia placówek można spotkać się z innymi seniorami przy kawie, zagrać w szachy czy karty, skorzystać z komputera i internetu czy po prostu porozmawiać.

Obok Miejskiego Dziennego Domu Pomocy Społecznej i jego placówek na terenie Krakowa funkcjonują także cztery inne podobne ośrodki prowadzone przez organizacje pozarządowe – trzy ośrodki wsparcia dla osób starszych oraz klub samopomocy, który zaprasza do udziału w działaniach łączących pokolenia: seniorów oraz dzieci i młodzieży. Wszystkie zajęcia odbywają się pod opieką doświadczonych specjalistów – animatorów kultury, instruktorów, pracowników socjalnych. W 2014 r. na działalność dziennych form wsparcia i aktywizacji seniorów przeznaczono 4 mln zł.

Więcej szczegółów na temat dziennych form wsparcia dla seniorów można znaleźć na stronach: www.mddps.krakow.pl oraz www.mops.krakow.pl.

Zapraszamy seniorów!

Nowohuckie Centrum Kultury, al. Jana Pawła II 232, tel. 12 644-02-66, www.nck.krakow.pl

- 24 października, godz. 19.00, sala teatralna – „Pod niemieckimi łózkami”; obsada: Tamara Arciuch, Bartosz Opania, Bartłomiej Kasprzykowski; bilety: 70 zł
- 26 października, godz. 17.00, sala kameralna – Ekologiczna uprawa ziół i ich wykorzystanie w profilaktyce zdrowotnej – spotkanie z Andrzejem Wojtkowskim; wstęp wolny
- 26 października, godz. 16.00, sala kameralna – Spotkanie z piosenką, prowadzi Wojciech Dąbrowski, wstęp wolny
- 27 października, godz. 18.00, sala kameralna – Klub Przyjaciół Psychologii „Nasze wzorce relacji z innymi”; wstęp wolny
- 27 października, godz. 18.00, Galeria Centrum, budynek C – wernisaż wystawy fotografii Manfreda Hoerscha – „Langwasser w Norymberdze – tu zaszła zmiana”; wstęp wolny
- 28 października, godz. 18.00, Galeria Centrum, budynek A – Tomasz Westrych – wernisaż wystawy rzeźby; wstęp wolny

Centrum Kultury „Dworek Białoprądnicki” / Zajazd Kościuszkowski, ul. Papiernicza 2, tel. 12 420-49-50, www.dworek.eu

- 24 października, godz. 19.00 – „Jak kura pazurem” – wieczór poetycki grupy literackiej Piórnice, wstęp wolny
- 27 października, godz. 13.00 i 14.00 – zajęcia ruchowe tai chi dla seniorów; wstęp wolny
- 27 października, godz. 19.00 – Jazujemy. Koncert Leszka Szczerby i Grzegorza Grybosia; wstęp wolny
- 29 października, godz. 12.30 i 13.30 – zajęcia ruchowe joga dla seniorów – wstęp wolny

Ośrodek Kultury im. C. K. Norwida, os. Górali 5, tel. 12 644 27 65, www.okn.edu.pl

- 22 października, godz. 18.00 – Targowisko kultury – klub otwartej rozmowy; wstęp wolny
- 25 października, godz. 19.00 – koncert muzyki bałkańskiej i klezmerskiej w wykonaniu zespołu AJDE – wstęp wolny
- 30 października, godz. 18.00 – Podróże po historii i kulturze: „Nowa Huta nie z tej ziemi” – spotkanie z Andrzejem Nazarem; wstęp wolny
- 4–7 listopada – V Regionalny Przegląd Amatorskiego Rękodzieła Artystycznego Seniorów Województwa Małopolskiego (Klub „Kuznia”, os. Złotego Wieku 14, tel. 12 648-08-86, www.kuznia.edu.pl)

Lista placówek Miejskiego Dziennego Domu Pomocy Społecznej:

Dom nr 1, ul. Jana Sas-Zubrzyckiego 10, tel. 12 655-21-76

Filia Domu nr 1, ul. Facimiech 16, tel. 12 346-12-22

Dom nr 2, ul. ks. Władysława Gurgacza 5, tel. 12 430-31-75

Filia Domu nr 2, ul. Krowoderskich Zuchów 6, tel. 12 634-24-74, faks: 12 634-24-74

Filia Domu nr 2, ul. Balicka 289, tel. 12 357-72-99

Dom nr 3, ul. Korczaka 4, tel. 12 416-15-60

Filia Domu nr 3, ul. Gabrieli Zapolskiej 15, tel. 12 638-31-56

Dom nr 4, ul. Sudolska 7a, tel. 12 412-62-34

Filia Domu nr 4, ul. Bandtkiego 19, tel. 12 412-62-34

Dom nr 5, ul. Nad Sudołem 32, tel. 12 415-54-14

Filia Domu nr 5, al. Focha 39 B, tel. 12 415-54-14

Dom nr 6, os. Szkolne 20, tel. 12 644-20-52 wew. 27

Szkocki październik w Krakowie

W 2015 r. minie 20 lat od podpisania pierwszej umowy o współpracy Krakowa i Edynburga, ale już w tym miesiącu prezydent Krakowa Jacek Majchrowski i Lord Provost Edynburga Donald Wilson podpiszą deklarację o kontynuacji współpracy partnerskiej między miastami.

Źródło: archiwum SCOTPIPE BAND

W październiku krakowianie mieli okazję posłuchać zespołu dudziarzy SCOTPIPE BAND na żywo

Agata Mierzyńska

Oficjalnej delegacji Miasta Edynburga towarzyszył SCOTPIPE BAND, zespół dudziarzy ze stolicy Szkocji, którego krakowianie mogli dwukrotnie posłuchać: 20 października na Rynku Głównym, gdy na wieży Ratuszowej zapalana była latarnia Festiwalu Conrada, oraz 21 października przy Centrum Obsługi Ruchu Turystycznego (CORT) przy ul. Powiśle w czasie otwarcia wystawy fotograficznej „City Lights – Światła Miast” w Metaforma Cafe (wystawa będzie otwarta do 10 listopada).

„City Lights – Światła Miast” to fotografie Krakowa i Edynburga wykonane techniką „light painting” przez zauroczonego Krakowem młodego szkockiego fotografa Alexa Ingle’a. Z kolei SCOTPIPE to Zespół Dudziarzy i Bębniarzy Okręgu Barnton w Edynburgu, założony przez

rodzinę Duncanów, pasjonatów muzyki szkockiej, którzy od 1996 r. występują w historycznych miejscach Szkocji i na całym świecie.

Kolejny edynburski akcent pojawi się podczas Festiwalu Conrada. W niedzielne popołudnie 26 października w Massolit Book & Cafe przeniesiemy się do stolicy Szkocji. Jej tradycje literackie są bardzo bogate – stąd wywodzą się doktor Jekyll i Waverley, a edynburska kafejka „The Elephant House” jest podobno miejscem urodzenia Harry’ego Pottera. O wszechmocnej i tajemniczej sile literatury w Edynburgu opowie w czasie Festiwalu Conrada James Robertson, wybitny poeta i pisarz szkocki, oraz dyrektor Międzynarodowego Festiwalu Książki Nick Barley. W czasie tego spotkania z Edynburgiem będzie można także poznać niezwykle rzeźby utworzone z używanych książek, które rozślawiły Edynburg, a nawet uczestniczyć w warsztatach rzeźbienia w papierze. Edynburskie kli-

maty znajdziemy w Krakowie jeszcze na rogu ul. Brackiej i Rynku, gdzie w ramach projektu „Emultipoetry” w październiku na murach wyświetlane są wiersze szkockie.

Historia kontaktów Krakowa i Edynburga to historia współpracy sprawdzonych przyjaciół, których spotkania są inspiracją do wspólnych działań i interesujących, czasem nowatorskich inicjatyw. Tak było z pierwszym wspólnym projektem poświęconym rewitalizacji Kazimierza, przeniesieniem do Krakowa idei firmy społecznej, która funkcjonuje do dziś jako hotel „U Pana Cogito”, a także z symbolicznymi żonkilami, które od 1997 r., kiedy jako dar Miasta Edynburga przyjechały do Krakowa, promują walkę z rakiem, zachęcając nas do solidarności z krakowskim Hospicjum w ramach Pól Nadziei.

Ostatnią wielką inspiracją był tytuł Kraków – Miasto Literatury UNESCO, o który starania prowadziliśmy pod auspicjami ekspertów z Edynburga – pierwszego laureata tego tytułu. 21 października minął rok od przyznania Krakowowi tego prestiżowego wyróżnienia. To bardzo ważne, że dzięki niemu możliwa jest realizacja nowych lokalnych i międzynarodowych projektów literackich i rozwój środowisk literackich, który dzięki tej inicjatywie nabrał rozmachu.

Polska i Szkocja połączone są wielowiekowymi więziami. W Edynburgu znaleźć można też sporo pamiątek przypominających, że w czasie II wojny światowej miasto to gościło polskie oddziały, po wojnie wielu polskich żołnierzy tam zamieszkało. Na małym cmentarzu Corstorphine pochowanych jest 187 polskich żołnierzy, w tym aż pięciu generałów. Polskiego dowódcę gen. Stanisława Maczka upamiętnia tablica na domu przy Arden Street 16, gdzie mieszkał ponad 20 lat, aż do swej śmierci w 1994 r. Liczna Polonia edynburska to jednak nie tylko powojenna polska emigracja, ale i Polacy, którzy przyjechali do Edynburga po wstąpieniu Polski do Unii Europejskiej. Wielu z nich aktywnie włączyło się w działania organizacji społecznych i kulturalnych, m.in. działającego od 43 lat Szkocko-Polskiego Stowarzyszenia Kulturalnego czy Stowarzyszenia Festiwalu Kultury Polskiej. To właśnie te organizacje, jak również Konsulat Generalny RP w Edynburgu od lat promują polską kulturę i krakowskie tradycje, ale też pomagają nam, Polakom, poznać kulturę i historię Szkocji.

20 lat kontaktów Krakowa i Edynburga to długi i owocny czas spotkań ekspertów, przedstawicieli instytucji, urzędów i młodzieży, kolejnych podpisywanych porozumień oraz wspólnie realizowanych przedsięwzięć kulturalnych, turystycznych i gospodarczych. Wierzmy, że kolejne lata przyniosą nowe inicjatywy i będą źródłem wielu kolejnych wzajemnych inspiracji.

Tańcem o muzyce w Lusławicach

Czy muzykę można zobaczyć? Czy o zawiłych relacjach pomiędzy dźwiękami, taktami i harmonią można opowiedzieć tańcem? Okazuje się, że tak. A wszystko za sprawą najnowszego spektaklu Baletu Dworskiego „Cracovia Danza”, „Ballet de la Musique”.

Agnieszka Malatyńska-Stankiewicz*

Przedstawienie w choreografii i inscenizacji Romany Agnel będzie miało polską premierę 25 października w Europejskim Centrum Muzyki Krzysztofa Pendereckiego w Lusławicach. Do spektaklu zagra Zespół Instrumentów Dawnych „Intrada”. Za pierwowzór widowiska posłużył francuski balet barokowy. Całość otwiera uwertura, a kolejne formy muzyczne odwołują się do dorobku artystycznego wybranych krajów Europy, czyli do utworów m.in.: Haendla, Bacha, Lully’ego, Corellego, Sanza, Couperina, Rebeli, Haydna. Ożyją gitara hiszpańska, skrzypce, flet, klawesyn, trąbka, bęben, stając się głównymi bohaterami zarówno w warstwie dźwiękowej, jak i wizualnej. Kostiumy autorstwa

Moniki Polak-Luścińskiej zachwycą nie tylko precyzją wykonania, ale także rozmiarem, a przede wszystkim pomysłem. – Relacja pomiędzy muzyką a tańcem jest kluczowa dla kultury dawnej. Ze źródeł wiemy, że zwykle tancerze mieli wiele do powiedzenia w kompozycjach muzycznych, równocześnie większość kompozytorów była zarazem tancerzami, znającymi warsztat tańeczny – mówi Romana Agnel, dyrektor Baletu Dworskiego „Cracovia Danza”. – Moją ideą jest pokazanie muzyki od strony widowiska baletowego. Chciałam, aby stała się ona innym bohaterem niż zazwyczaj, nie była tylko podkładem do tańca, ale zaczęła być postrzegana również jako temat, który można przedstawić wizualnie. W „Ballet de la Musique”, czyli „balecte muzyki” tanecznie przedstawimy elementy związane z muzyką, m.in. instrumenty. Pojawią się na scenie takie postaci jak Tactus i Harmonia, a więc tak naprawdę wszystko to, co porządkuje muzykę i co ją tworzy – wyjaśnia.

„Ballet de la Musique”, to muzyka opowiedziana tańcem. Historia rozpoczyna się chaosem. Zafascynowane swobodą dźwięki poruszają się dowolnie po pięciolinii. Wolność wyzwala radość. Jest więc radośnie, psotnie i zawsze swobodnie. Ale do czasu, bo oto przychodzi Tactus i wprowadza wojskowy dryl. Czy sztywne ramy zabiją swobodę twórczenia muzyki?

Mający w swoim repertuarze ponad dwadzieścia różnych spektakli Balet Dworski „Cracovia Danza” słynie z niezwykle pięknych widowisk. Publiczność wyjątkowo sobie upodobała „Balet o kawie”, w którym do muzyki Bacha ożywa wielki serwis do kawy. Spektakl ten ostatnio otrzymał nagrodę Słoneczniki w kategorii „Muzyka” przyznawaną przez Portal CzasDzieci.pl. Warto też wspomnieć o „Szachach według Jana Kochanowskiego” czy o mającym we wrześniu premierę przedstawieniu „Wokół Wita Stwosza”, w którym ożywa jego słynny ołtarz mariacki. Teraz jednak czas na muzykę w roli głównej! Więcej na stronie: www.cracoviadanza.pl.

*impresario Baletu Dworskiego „Cracovia Danza”

foto: Tomasz Korczyński

Najnowszy spektakl Cracovia Danza będzie miał premierę 25 października w Europejskim Centrum Muzyki im. Krzysztofa Pendereckiego w Lusławicach

Było Miasto. Jest Miasto

3 października 1944 r. po 63 dniach walki, zakończyło się powstanie warszawskie. General Tadeusz Bór-Komorowski złożył na ręce Ericha von dem Bacha-Zelewskiego kapitulację walczącej stolicy. W tym roku mija 70 lat od tego wydarzenia i ani czas, ani świadome próby zmarginalizowania historii powstańców nie zdołały zatrzeć o nich pamięci. Dyskusja, jak i wspomnienia ciągle są żywe, a historycy i opinia publiczna, o dziwo, wciąż nie są zgodni co do jednoznacznej oceny sierpniowego zrywu mieszkańców Warszawy.

„Było Miasto. Jest Miasto” to tytuł wystawy przygotowanej przez krakowskie Muzeum Armii Krajowej w rocznicę upadku powstania warszawskiego, prezentującej 60 fotografii walczącej Warszawy. Ich autorem jest Sylwester Braun, ps. Kris. Urodzony w 1909 r. absolwent wydziału geodezji, pełniąc w trakcie walk funkcję Polowego Sprawozdawcy Wojskowego, wykonał ponad 3000 ujęć. Jego kadry pokazują zrujnowaną, objętą wojenną pożogą, poprzecinaną powstańczymi barykadami stolicę i warszawiaków, strudzonych i cierpiących. Wśród fotografii jest też zdjęcie ikona – Braun sfotografował moment uderzenia pocisku moździerzowego w budynek Prudentialu. Spełniając obowiązki sprawozdawcy, „Kris” niejednokrotnie dawał popis swej odwagi, a czasem nawet brawury. Nierzadko ujęcia wykonywał z dachów domów lub w częściach miasta zajętych przez wroga. Na bieżąco zamieszczano je w codziennej powstańczej prasie, a także rozlepiano na murach stolicy.

Wielkoformatowe zdjęcia umieszczone na specjalnie zaaranżowanym muzealnym dziedzińcu potęgują efekt ich odbioru. Pozwalają nam spojrzeć na Warszawę oczami jej mieszkańców w trakcie jej najtragiczniejszych dni. Podejmując się więc oceny działań powstańczych – z naszej dzisiejszej, bezpiecznej i wygodnej perspektywy – warto mieć jeszcze jeden, tak dosłowny punkt widzenia.

To już kolejna, po zorganizowanej wraz z IPN ekspozycji „Dni Powstania”, wystawa prezentująca walczącą stolicę. Wystawę „Było miasto. Jest miasto. Powstanie Warszawskie w obiektywie Sylwestra »Krisa« Brauna” można oglądać do 30 listopada. (DZ)

Cyberteka. Kraków – czas i przestrzeń

Cyberteka, nowo otwarta wystawa w Pałacu Krzysztoforu, przedstawia rozwój przestrzenny i urbanistyczny Krakowa od czasów przedlokacyjnych po lata 1909–1915, kiedy to realizowano projekt Wielkiego Krakowa.

fot. archiwum MHK

Nowo otwarta wystawa w Pałacu Krzysztoforu przedstawia rozwój przestrzenny i urbanistyczny Krakowa od czasów przedlokacyjnych po lata 1909–1915

Piotr Hapanowicz*

Pzed dziesięć laty Muzeum Historyczne Miasta Krakowa rozpoczęło prace nad rekonstrukcją i wizualizacją dawnej historycznej zabudowy Krakowa. Było to nowatorskie przedsięwzięcie w Polsce, związane z projektem wykonania makiet fizycznych Krakowa z okazji zbliżającej się 750. rocznicy Wielkiej Lokacji miasta. W 2008 r. w Pracowni Dokumentacji Architektury i Zmian Urbanistycznych Miasta Krakowa powstała sekcja wizualizacji cyfrowych pod kierunkiem Piotra Opalińskiego, która prowadzi prace nad stworzeniem trójwymiarowych modeli miasta zarówno urbanistycznych, jak i architektonicznych.

Miejscem prezentacji dorobku muzeum w dziedzinie rekonstrukcji cyfrowych zabudowy Krakowa i jego aglomeracji oraz programu digitalizacji zbiorów muzealnych jest wystawa „Cyberteka. Kraków – czas i przestrzeń”, realizowana w ramach projektu „Krzysztoforu od nowa, muzeum kompletne”. Stanowi ona wpro-

wadzenie do przyszłej wystawy stałej w Pałacu Krzysztoforu zatytułowanej „Kraków od początku bez końca”, będąc jednocześnie autonomiczną skarbnicą wiedzy o Krakowie. Ważnym celem tego projektu jest upowszechnienie wiedzy w zakresie dziedzictwa narodowego.

Pomieszczenia wystawy o łącznej powierzchni 185 m kw. są zlokalizowane na drugim piętrze zachodniego skrzydła Pałacu Krzysztoforu w zabytkowych pomieszczeniach z polichromiami z przełomu wieków XVIII i XIX. W swoim założeniu projekt jest otwarty i będzie systematycznie powiększany i uzupełniany. W obecnym kształcie fenomen Krakowa pokazywany jest w sześciu odsłonach w formie prezentacji multimedialnych.

W pierwszym pomieszczeniu „Cracovia Origo” prezentowana jest narracja o najdaw-

niejszych dziejach Krakowa. Przestrzeń druga – „Oppidum”, to opowieść o tworzeniu się krakowskiego zespołu osadniczego (gród wawelski, podgrodzie Okół, inne ośrodki osadnictwa) z wybranymi obiektami architektury romańskiej w czasach przedlokacyjnych. Kolejną część wystawy – „Civitas”, opowiada o przełomowym wydarzeniu w dziejach miasta, a mianowicie o lokacji Krakowa przez księcia Bolesława Wstydlwego 5 czerwca 1257 r. i rozwoju miasta do końca XV w. W przestrzeni czwartej – „Forum”, zaprezentowany został rozwój urbanistyczny Krakowa od XVI do XVIII w., przede wszystkim przez pryzmat Rynku krakowskiego. Kolejna, piąta przestrzeń – „Aglomeracja”, to opowieść o fenomenie trójmiasta: Kraków-Kazimierz-Kleparz w czasach nowożytnych. Ważnym elementem jej aranżacji jest centralnie umiejscowiony rekwizyt w formie balonu, stanowiący odwołanie do rozwoju myśli i nauki oświeceniowej.

W ostatnim, szóstym pomieszczeniu prezentowany jest projekt rozwoju przestrzennego i urbanistycznego pod nazwą Wielki Kraków, zrealizowany pod kierunkiem prezydenta Krakowa Juliusza Lea w latach 1909–1915. Dominantą w pomieszczeniu jest zawieszony pod sufitem model samolotu Albatros D.III (Oef). Był to austro-węgierski samolot myśliwski z okresu I wojny światowej, stanowiący odwołanie do rozwoju techniki i przemysłu na początku XX w.

Na wystawie prezentowane są także wyjątkowo cenne artefakty ze zbiorów Muzeum Historycznego Miasta Krakowa, w tym insygnia władz samorządowych Krakowa, tj. beretko i pierścień burmistrzów Krakowa z XVI w. oraz srebrny krucyfiks do zaprzysięgania rajców miejskich z II połowy XVII w. Ponadto można w tej przestrzeni zobaczyć najstarszy znany widok Krakowa od północy, wykonany w pra-

cowi Michała Wolgemuta i Wilhelma Pleyenwurffa, zamieszczony w Kronice Hartmanna Schedla z 1493 r.; widok Krakowa od południa z kopca Krakusa z 1600 r. – miedzioryt i akwafortę rytował Jacob Hoefnagel według rysunku Egidio van der Rye; czy też monumentalny Plan Kołłątajowski Krakowa, wykonany przez Macieja Dębskiego i Kazimierza

Szarkiewicza na zlecenie Hugona Kołłątaja w latach 1783–1785.

Całości dopełniają prezentacje czterech filmów w technice 3D: „Cracovia Origo”, „Wawel 1000 lat temu”, „Cracovia Nostra Cracoviensis A.D.1650” oraz „Cracovia A.D. 1650”.

*kierownik oddziału MHK Pałac Krzysztoforu

Na wystawie prezentowane są także wyjątkowo cenne artefakty ze zbiorów Muzeum Historycznego Miasta Krakowa.

Okiem Przewodniczącego: wstępne podsumowanie

Zbliża się koniec kadencji samorządu 2010–2014. W tym czasie mieliśmy do czynienia zarówno ze sprawami trudnymi, jak i z sukcesami. Podsumujmy kilka dziedzin – sprawy obywatelskie, ekologię i politykę mieszkaniową.

◀ Bogusław Kośmider*

Rada Miasta na samym początku kadencji z własnej inicjatywy zorganizowała poza sesjami kilka konferencji konsultacyjnych np. w sprawach budżetu i finansów, planowania przestrzennego i Spółki Akcyjnej Cracovia. W czasie spotkań rozmawiano o problemach trudnych i wymagających głębszego namysłu. Powołaliśmy Okrągły Stół Mieszkaniowy i Okrągły Stół Edukacyjny. W sprawach mieszkaniowych nie udało się niestety podjąć efektywnego dialogu ze względu na bardzo konfliktowe podejście stron. Udało się za to wypracować szereg dokumentów dotyczących edukacji, m.in. uchwałę kierunkową o zmianach w krakowskiej oświacie. W tej kadencji po raz pierwszy – najpierw w kilku dzielnicach, potem w całym mieście – uruchomiliśmy budżet obywatelski. Zainteresowaliśmy nim prawie 70 tys. krakowian. W czasie pracy tej Rady Miasta odbyło się też pierwsze referendum. Najpierw miało dotyczyć jedynie sprawy organizacji zimowych igrzysk olimpijskich, ale udało się je rozszerzyć o pytania na temat ścieżek rowerowych, monitoringu wizyjnego i ewentualnej budowy metra. Pracę rozpoczęła Młodzieżowa Rada Krakowa, składającą się z uczniów szkół ponadgimnazjalnych. Obecnie trwa już druga kadencja tego gremium. Powołaliśmy również Krakowską Radę Seniorów, organ konsultacyjny, wspomagający Miasto w działaniach na rzecz seniorów.

W sprawach ekologii i zieleni też zrobiono bardzo dużo. Udało się uratować kilka parków i rozpocząć rewitalizację kilku nowych – Duchackiego, Łobzowskiego i Młynówka. Zrobiono listę rankingową krakowskich parków i w czasie jej opracowywania okazało się, że w mieście potrzebne byłoby prawie 30 parków. Aby osiągnąć taki wynik, trzeba wykupić tereny pod nowe parki i zrewitalizować już istniejące. Potrzebujemy na to prawie 2 mld zł. Niedawno udało się uchwalić studium zagospodarowania terenu całego Krakowa, co umożliwi nam rozpoczęcie tworzenia nowych parków, m.in. na Ruczaju i Zakrzówku. Można więc powiedzieć, że w Krakowie doszło do „zielonego przyspieszenia”.

Jeszcze więcej działało się w sprawach antysmogowych. Kraków leży w nieccie i dlatego wielkim problemem jest tzw. niska emisja, powodująca bardzo duże zanieczyszczenie powietrza. Dzięki naciskom ruchów społecznych władze Krakowa zintensyfikowały starania o zakaz palenia węglem i przygotowały plan likwidacji palenisk węglowych oraz program osłonowy

dla osób, które ten zakaz może dotknąć. I choć sąd wydał wyrok unieważniający zakaz – na razie nieprawomocny – całego antysmogowego procesu nie uda się już zatrzymać.

Sporo zmieniliśmy w dotychczasowej polityce mieszkaniowej. Zaktualizowaliśmy uchwałę o zasadach wynajmu mieszkań, w której zapisaliśmy, że osobom posiadającym lokal mieszkalny w Krakowie lub okolicach nie może zostać przyznane mieszkanie socjalne. Znowelizowaliśmy też uchwałę o miejskim zasobie mieszkaniowym, planując w niej budowę kilku osiedli mieszkań komunalnych. Zmieniliśmy przy okazji zasady wynajmu mieszkań dla osób mających bardzo niskie dochody. Zmieniono też zasady sprzedaży mieszkań komunalnych, dzięki czemu dziś właściciele innych lokali mieszkalnych nie mogą kupić mieszkania komunalnego z bonifikatą. Przesunęliśmy też graniczną datę sprzedaży mieszkań komunalnych. Wprowadziliśmy poza tym tzw. uchwałę karencyjną, umożliwiającą obrót mieszkaniami zakupionymi przez spółdzielców od spółdzielni mieszkaniowych.

W czasie tej kadencji zainicjowano Program Pomocy Lokatorom, zapewniający wsparcie osobom o średnich dochodach, których nie obejmuje zwykła pomoc mieszkaniowa gminy w postaci mieszkań socjalnych i dodatków mieszkaniowych. Pomógł on m.in. sześćdziesięcioletniemu panu Adamowi, który przyszedł na dyżur Przewodniczącego Rady Miasta. Pan Adam miał stałe dochody, ale w wyniku życiowych zawirowań musiał opuścić mieszkanie, które do czasu rozwodu zajmował z żoną. Zmuszony był wynająć za kilkaset złotych małe mieszkanie. Czynniki i opłaty za media zabierały większość jego dochodów, które jednak były za wysokie, by mógł dostać mieszkanie socjalne. Pan Adam skorzystał więc z Programu Pomocy Lokatorom, pierwotnie adresowanego do osób, które otrzymały trzyletnie wypowiedzenie w dawnych lokalach kwaterunkowych, a mając średnie dochody, nie mogły ani same wynająć mieszkania po cenach rynkowych, ani pozyskać lokalu socjalnego. To jeden z owoców polityki mieszkaniowej w tej kadencji.

Porównując nasze dokonania w zakresie spraw obywatelskich, ekologii i mieszkalnictwa z tym, co osiągnięto w poprzednich kadencjach, lub z tym, co robią teraz inne samorządy, możemy powiedzieć, że udało się nam naprawić wiele.

Bogusław Kośmider

foto: Wiesław Majer / UMJK

Rada Miasta Krakowa 2010-2014

Podsumowanie kadencji

Skok obywatelski

Okrągły Stół Mieszkaniowy
 Okrągły Stół Edukacyjny
 Młodzieżowa Rada Krakowa
 Krakowska Rada Seniorów
 konferencje konsultacyjne
 referendum krakowskie
 budżet obywatelski

Zielono i ekologicznie

uratowany park Duchacki
 uratowany park Młynówka
 uratowany park Łobzowski
 uchwalone studium
 lista rankingowa parków
 antysmogowy plan przyspieszenia
 zakaz palenia węglem
 program likwidacji palenisk
 program osłonowy

Mieszkalnictwo

aktualizacja uchwały o miejskim zasobie mieszkaniowym
 aktualizacja uchwały o zasadach wynajmu
 aktualizacja uchwały o sprzedaży mieszkań
 projekt budowy mieszkań socjalnych
 Program Pomocy Lokatorom
 uchwała karencyjna

Piktochart

Ekologia i zdrowie

Kraków jest na ostatnim i przedostatnim miejscu wśród dużych miast w rankingach najbardziej zielonych miast w Polsce. Czy terapią na przywrócenie Krakowowi „zielonych płuc” będą zmiany w prawie? Radni wierzą, że nowe projekty uchwał i rezolucje sprawią, że Kraków niedługo będzie na czele stawki.

foto: Magdalena Barńwiecz / UMK

Proekologiczne działania muszą zawierać element współpracy, szczególnie gdy chodzi o czystość powietrza

Katarzyna Maleta-Madejska

Najwięcej emocji w ostatnim czasie wzbudziła sprawa zmian w Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego, a przede wszystkim przegłosowanie planów zagospodarowania Zakrzówka. Jedenastu radnych z klubu radnych Prawo i Sprawiedliwość wstrzymało się od głosowania. Przedstawili swoją propozycję – projekt uchwały w sprawie ustanowienia zespołu przyrodniczo-krajobrazowego „Zakrzówek”. Zespół o powierzchni 118,45 ha, miałby składać się z części zachodniej będącej parkiem leśnym oraz wschodniej (otoczenie zbiornika wodnego), stanowiącej część rekreacyjną. – Gdyby udało się przeforsować ideę zespołu przyrodniczo-krajobrazowego, obszar pomiędzy ulicami Wyłom i św. Jacka byłby całkowicie wolny od zabudowy mieszkaniowej. Powstałyby tam infrastruktura rekreacyjna i ścieżki edukacyjne – mówi Włodzimierz Pietrus, radny PiS. Projekt uchwały klubu radnych PiS otrzymał pozytywną ocenę Regionalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska. Jednak nie został przyjęty pod głosowanie, gdyż zabrakło konsultacji społecznych w tej sprawie. Konsultacje odbywały się 14, 17 i 21 października w Urzędzie Miasta Krakowa przy

pl. Wszystkich Świętych 3–4. To ogromnie ważny i nurtujący temat, więc radni PiS będą chcieli doprowadzić sprawę Zakrzówka do szczęśliwego końca.

Czyste powietrze nie tylko lokalnie

Radni Platformy Obywatelskiej także stawiają na ekologię. Wystosowali rezolucję skierowaną do mieszkańców i rządzących gminami ościennymi w sprawie podjęcia działań ograniczających niską emisję. – Nie chodzi nam o to, aby te gminy wprowadziły zakaz palenia węglem, taki jak w Krakowie, ale aby wykorzystały unijne pieniądze na wymianę pieców na ekologiczne – mówi Bogusław Kośmider, Przewodniczący Rady Miasta Krakowa. Proekologiczne działania muszą zawierać element współpracy, szczególnie gdy chodzi o czystość powietrza. Pomocne mogą być środki z Małopolskiego Regionalnego Programu Operacyjnego 2014–2020. Ponadto radni klubu Platformy Obywatelskiej skierowali drugą rezolucję do posłów, senatorów i rządu w sprawie ustalenia standardów paliw dopuszczanych do użytkowania w Polsce. Ta kwestia w przeciwieństwie do innych krajów Unii Europejskiej nie jest rozstrzygnięta prawnie. Kraków jest pierwszym miastem w Polsce, które podjęło tak radykalne działania, je-

śli chodzi o sposób opalania i poprawę jakości powietrza. Dlatego radni tworząc tę rezolucję, chcą zwrócić uwagę na problematykę, która dotyka całego kraju.

Czyste rzeki i zdrowe społeczeństwo

Jak jednak wiadomo, działania lokalne mają największą moc, dlatego ważnym jest, aby w pierwszej kolejności zadbać o najbliższe otoczenie. Z takiego wniosku wychodzi również radny Paweł Ścigalski. Stworzył on projekt uchwały kierunkowej do prezydenta dotyczący utworzenia ciągu pieszo-rowerowego w obszarze użytku ekologicznego Dolina Prądnika, wzdłuż rzeki Białuchy. Miejsce to miałyby zostać zagospodarowane infrastrukturą rekreacyjno-sportową. – Jest to bardzo ładny rekreacyjny teren – chwali miejsce radny Paweł Ścigalski. I dodaje, że zagospodarowanie tego miejsca przyniosłoby same korzyści. – Spowodowałyby to większą możliwość aktywności mieszkańców, a także zmniejszyło lub zlikwidowało problem zaśmiecania rzeki – stwierdza Paweł Ścigalski. Dodatkowo radny złożył również wniosek do parlamentarzystów w sprawie zmiany przepisów prawnych dotyczących stacji bazowych telefonii komórkowej. – Nie jest naszym celem blokadowanie tego typu inwestycji, ale skorygowanie dotychczasowych przepisów. Nie może bowiem być tak, że strona społeczna, mieszkańcy Krakowa nie mają żadnego wpływu na to, gdzie tego typu obiekt może stanąć. Dlatego podstawową sprawą jest wprowadzenie zapisów dotyczących konsultacji społecznych. Zdrowie mieszkańców powinno być priorytetem – wyjaśnia Paweł Ścigalski.

Gabinety dentystyczne w szkołach

Na zdrowie zwracają również uwagę radni klubu Przyjazny Kraków. Wystosowali rezolucję do premier Ewy Kopacz w sprawie przywrócenia gabinetów dentystycznych w szkołach. Pani premier w exposé zapowiedziała program powrotu gabinetów do szkół. Dlatego celem rezolucji jest przeprowadzenie w krakowskich szkołach pilotażowego programu. Wszelkie kwestie finansowe związane z prowadzeniem gabinetów dentystycznych miałyby zostać pokryte z budżetu miasta. – Stan uzębienia dzieci w Polsce należy do najgorszych w Europie. Relatywnie niewielkie nakłady na profilaktykę w szkołach mogą przyczynić się do pozytywnych zmian – tłumaczył Jerzy Friediger.

Któż nie chciałby mieszkać w zielonym i czystym mieście, pełnym parków i miejsc rekreacji? Wszelkie zmiany są ogromnie ważne zarówno dla dobra nas samych, jak i przyszłych pokoleń. I o to chcą zadbać radni.

Pracować dla dobra wspólnoty

VI Kadencja Rady Miasta Krakowa dobiega końca. Podsumowuje ją **Stanisław Rachwał**, przewodniczący Komisji Mieszkalnictwa w rozmowie z Błażem Siekierką.

foto: Błażej Siekierka / UMKK

Stanisław Rachwał – radny Miasta Krakowa. W VI kadencji przewodniczy Komisji Mieszkalnictwa, jest członkiem komisji: Planowania Przestrzennego i Ochrony Środowiska; Mienia i Przedsiębiorczości; Edukacji; Sportu, Turystyki i Kultury Fizycznej. Udziela się społecznie, będąc członkiem Społecznej Rady Szpitala im. S. Żeromskiego i Społecznej Rady Krakowskiego Centrum Rehabilitacji; jest Prezesem Stowarzyszenia obywatelskiego Civitas 44

Co było największym sukcesem ostatnich czterech lat?

Stanisław Rachwał: Wolałbym mówić o tym, co udało się zrobić dla Krakowa. Każda dobra decyzja czy zrealizowana inicjatywa ze strony Rady, Prezydenta czy obywateli to sukces dla miasta. A udanych inwestycji i inicjatyw było wiele. Trudno tu kogokolwiek wyróżnić, bo działalność na rzecz dobra wspólnego miasta jest zadaniem zarówno dla wszystkich radnych i prezydenta miasta, jak i mieszkańców Krakowa.

A co uważa Pan za największą porażkę?

SR: Nie uważam, żeby Rada poniosła porażki. Niezależnie od poglądów politycznych i przynależności partyjnej wszystkim radnym zależy na tym, aby Kraków się rozwijał, a jego mieszkańcy czuli, że władze miasta działają dla jego dobra.

Przewodniczy Pan Komisji Mieszkalnictwa. Czy udało się osiągnąć zamierzone cele?

SR: Komisja Mieszkalnictwa została powołana na wniosek Okrągłego Stołu Mieszkaniowego w roku 2012. Problemy mieszkaniowe wy-

chodzą często poza kompetencje Rady Miasta. Okres ten pozwolił na zdiagnozowanie problemu, wskazał na ogromne potrzeby mieszkaniowe Krakowa. Mam nadzieję, że mamy świadomość, że w przyszłych latach trzeba przeznaczyć o wiele większe środki budżetowe na realizację inwestycji mieszkaniowych.

Jakie są najważniejsze sprawy na kolejne cztery lata?

SR: Musi zmienić się podejście do polityki mieszkaniowej miasta. Zapewnienie mieszkania, domu dla rodziny jest obowiązkiem miasta. W deklarowanej przez rząd polityce rodzinnej państwa miasto powinno uznać to za najważniejsze zadanie. Z tym wiąże się cały szereg problemów dotyczących rodzin wielodzietnych, bezrobocia, ubóstwa, zadłużenia mieszkańców, prawie przymusowej emigracji. Sprawy bezpieczeństwa, poprawa komunikacji, obrona terenów zielonych, utrzymanie szkolnictwa samorządowego, łatwiejszy dostęp mieszkańców do lekarza – to sprawy, które wymagają nowego podejścia i bardziej efektywnego działania.

Jest Pan radnym o długim stażu. Czym kieruje się Pan, pełniąc tę funkcję, i czym powinni kierować się radni, podejmując się odpowiedzialnej roli reprezentowania mieszkańców Krakowa?

SR: Na to pytanie odpowiedzieli już nasi przodkowie, którzy z powagą traktowali swoje funkcje włodarzy miasta. Ich przesłaniem dla pokoleń radnych jest fryz okalający pod stropem Salę Obrad RMK, na którym umieszczono wstęgi z łacińskimi nazwami cnót, które powinny cechować miejskich rajców, urzędników i obywateli. Cnoty te uważam za osobiste wyzwanie i ważne przesłanie w dobie, gdy lekceważą się moralne autorytety i podważa się fundamenty chrześcijańskiej moralności. Chcę zwrócić uwagę i podkreślić, że najważniejszą cnotą była zawsze zdolność do przedkładania dobra publicznego nad dobro jednostki i do poświęcenia dla dobra wspólnoty. Dobry obywatel jest uczciwy, prawdomówny, odpowiedzialny i troszczy się o zachowanie dobra wspólnego. Ważną cnotą obywatelską jest także zdolność do bycia solidarnym z innymi członkami wspólnoty. Człowiek solidarny czuje, że jest odpowiedzialny za tych, którzy żyją wokół niego, i stara się im zawsze pomagać. Wie też, że powinien aktywnie uczestniczyć w życiu publicznym i współpracować z innymi, pełniąc różne funkcje społeczne albo działając w stowarzyszeniach obywatelskich. Cnoty obywatelskie nie dają się ująć w formułę prawną, są sprawą niepisanej normy społecznej. Dobry obywatel winien nie tylko znać swoje prawa i wypełniać obowiązki, ale także kierować się zasadą umiaru i zdrowego rozsądku. Czasem powinien z czegoś zrezygnować w imię dobra większości. Obywatel powinien być lojalny wobec państwa, ale nie oznacza to akceptacji wszystkiego, co czyni władza. Do cnót obywatelskich należy również walka o sprawiedliwość i należne prawa.

W 2016 roku odbędą się w Krakowie Światowe Dni Młodzieży. Jest Pan związany ze środowiskiem inteligencji katolickiej, zapewne więc wie Pan, jak idą przygotowania. Czy będą to najwspanialsze ŚDM w historii?

SR: Tego, czy będą najwspanialsze, nie jestem w stanie przewidzieć. Jestem jednak przekonany, że w sferze przygotowania duchowego nie musimy mieć obaw, bo ma to w swoich rękach ks. bp Grzegorz Ryś. Dla Prezydenta i nowej Rady będzie to niezwykle zaszczytne, ale i bardzo trudne zadanie, z którego – mam nadzieję – wywiążą się znakomicie.

Czego Pan życzy przyszłej Radzie?

SR: Żeby jej decyzje nie mijały się z oczekiwaniami mieszkańców.

Młodzi rajcy znów działają

Młodzieżowa Rada Krakowa rozpoczęła drugą kadencję. Podczas pierwszej sesji w sali obrad Rady Miasta Krakowa uczniowie wybrali prezydium.

Magdalena Bartlewicz

Na czele Młodzieżowej Rady Krakowa stanęła kobieta – jej przewodniczącą została Magdalena Graca z II Liceum Ogólnokształcącego. Jej zastępcami zostali: Łukasz Pieczyrak z Zespołu Szkół Energetycznych i Adrianna Siatkowska z XXX Liceum Ogólnokształcącego, a sekretarzem MRK – Konrad Grybel z Zespołu Szkół nr 1. Młodym rajcom gratulujemy, życząc owocnych obrad i dobrych pomysłów!

Przypomnijmy, że Młodzieżowa Rada Krakowa została powołana do życia uchwałą Rady Miasta Krakowa z 19 lutego 2014 r. Pierwsza kadencja była wyjątkowo krótka – trwała od kwietnia do początku czerwca. Można powiedzieć, że Młodzieżowa Rada Krakowa powstała ponad politycznymi podziałami. O jej powstanie zabiegały bowiem radne Agata Tatara (radna nienależąca do żadnego klubu), Barbara Nowak (PiS), Małgorzata Jantos (PO) oraz Marta Patena (PO). Gorącym zwolennikiem powstania MRK był również Bogusław Kośmider, Przewodniczący Rady Miasta Krakowa. Koordynatorem MRK została na mocy uchwały Teresa Grzybowska, dyrek-

tor Młodzieżowego Domu Kultury im. K.I. Gałczyńskiego. Celem działania Młodzieżowej Rady Krakowa jest kształtowanie postaw prospołecznych, obywatelskich, demokratycznych i patrio-

tycznych poprzez m.in.: rozwijanie, wspieranie i upowszechnianie idei samorządności wśród młodzieży, promowanie idei społeczeństwa obywatelskiego, upowszechnianie zasad działania samorządu terytorialnego wśród młodzieży, inicjowanie, wspieranie i koordynowanie samorządowej działalności młodzieży, rozpoznawanie i reprezentowanie interesów młodzieży wobec instytucji, publicznych i pozarządowych, a także organizacja aktywnego uczestnictwa młodzieży w życiu publicznym.

Młodzieżowa Rada Miasta Krakowa II kadencji rozpoczęła działalność 7 października

foto: Teresa Grzybowska

Zasłużeni dla Krakowa

To jedyne i tak ważne odznaczenie w Krakowie. Przyznawane już 21 lat i mające najwybitniejsze grono wyróżnionych w całym kraju. Mowa o medalu Cracoviae Merenti. 15 października kolejne osoby otrzymały to zaszczytne odznaczenie.

Katarzyna Maleta-Madejska

Cracoviae Merenti jest najwyższym odznaczeniem Miasta Krakowa, a przyznawany jest przez Radę Miasta Krakowa na wniosek Komisji Medalu. Wyróżnione nim mogą być zarówno osoby, jak i instytucje. Wszyscy, którzy mają szczególnie zasługi dla naszego miasta. Przyznawanie medalu Cracoviae Merenti ustanowiono uchwałą Rady Miasta Krakowa z 12 czerwca 1992 r. Jedyny do tej pory złoty medal Cracoviae Merenti dla osoby przyznano Janowi Pawłowi II. Pięć złotych medali otrzymały in-

stytucje, 27 wyróżniono medalami srebrnymi oraz 26 medalami brązowymi. Brązowe medale Cracoviae Merenti otrzymali również wyróżnieni podczas uroczystej sesji Rady Miasta Krakowa 15 października. Wśród odznaczonych znalazł się wybitny rzeźbiarz i profesor krakowskiej Akademii Sztuk Pięknych Wincenty Kućma.

Sława profesora Wincentego Kućmy dotarła daleko poza granice naszego kraju. Krakowski rzeźbiarz, medalier, rysownik, projektant wnętrz, profesor zwyczajny Akademii Sztuk Pięknych w Krakowie jest wspaniałą osobowością, zasłużonym, podziwianym pedagogiem, któremu edukację zawdzięczają pokole-

nia artystów. W Krakowie, z którym związany jest od kilkudziesięciu lat, powstało wiele jego wybitnych dzieł, zwłaszcza o tematyce religijnej, historycznej i patriotycznej. Należą do nich m.in. monumentalna, wysoka na 12 m, pełna blasku nastawa ołtarzowa „Najświętsza Rodzina – Rodzina Rodzin” odsłonięta i poświęcona w 2008 r. w kościele w Nowym Bieżanowie i Ołtarz Trzech Tysiącleci na Skałce.

Medalem wyróżniona została również Małopolska Izba Pielęgniarek i Położnych. Instytucja ta działa od 1991 r. Dba o prawa przedstawicieli tego zawodu, ustala standardy zawodowe i standardy kwalifikacji zawodowych pielęgniarek i położnych obowiązujące na poszczególnych stanowiskach pracy, szkoli pielęgniarki, przeprowadza warsztaty dla uczniów, dba o tradycję i profesjonalizm zawodu pielęgniarki i położnej.

Wszyscy wyróżnieni są doskonałym przykładem dla przyszłych pokoleń krakowian, dają świadectwo, a ich codzienna praca, pasja tworzenia, umiłowanie drugiego człowieka to działania dla dobra wspólnoty.

Oszczędności w samorządach

W 2007 r. Unia Europejska przyjęła pakiet klimatyczny i zobowiązała się do redukcji o 20 proc. emisji dwutlenku węgla, zmniejszenia o 20 proc. poboru energii poprzez zwiększenie efektywności energetycznej oraz do 20-procentowego udziału odnawialnych źródeł w produkcji energii. Do 2020 r. kraje członkowskie Unii muszą wypełnić założenia z pakietu klimatycznego. Temat wydaje się niełatwy, jednak odpowiednie narzędzia potrafią znacznie uprościć prace z tym związane. Szukanie oszczędności nie musi być czasochłonne.

Małgorzata Jantos*

Małgorzata Jantos

Można mówić o różnych aspektach oszczędzania – o rezygnacji z wydatków lub o podejściu oszczędnościowym do wydatków niezbędnych. W tym drugim pomóc mogą na przykład wytyczne konkursu ECO-MIASTO. Trzeba jak najszybciej podjąć działania prowadzące do zwiększenia efektywności energetycznej (docieplenia budynków, wymiana okien, modernizacja układu ogrzewania), ponieważ w ten sposób można znacznie ograniczyć koszty. Wcześniej powinien być przeprowadzony dokładny monitoring obszarów energochłonnych. Celem projektu ECO-MIASTO jest rozpowszechnianie wśród polskich gmin dobrych praktyk zrównoważonego rozwoju i zachęcanie do ich realizowania na poziomie lokalnym. Promuje on inicjatywy społeczeństwa obywatelskiego na rzecz zrównoważonego rozwoju oraz nagradza najbardziej zaangażowane polskie miasta w kwestii zrównoważonego transportu, efektywności energetycznej budynków i gospodarki odpadami.

Przykładów oszczędzania można szukać wszędzie i każdy z nich może być wykorzystany z mniejszym lub większym efektem w Krakowie. Na stronach promujących konkurs ECO-MIASTO możemy znaleźć bardzo inspirujące pomysły. W Budzowie na Śląsku wybudowano pierwszą w Polsce szkołę, której zużycie energii jest niemal zerowe. Budynek wyposażono w innowacyjne rozwiązania techniczne, takie jak pompy czy wydajne energetycznie szyby wyprodukowane przez Glassolutions Saint-Gobain. Szkoła jest ogrzewana ciepłem pochodzącym od sprzętów znajdujących się w salach oraz od samych uczniów. Inwestycja kosztowała prawie 3,4 mln zł i była droższa od tradycyjnego budynku o 10–15 proc. Zastosowany w niej model grzewczy jest jednak bardzo opłacalny z ekonomicznego punktu widzenia. Roczne koszty ogrzania takiego budynku to wydatek rzędu 1,2 tys. zł, podczas gdy szkoła o tradycyjnym systemie ogrzewania wydaje na ten cel nawet 40 tys. zł. Gmina szacuje, że całkowity koszt budowy obiektu zwróci się po 27 latach. Budownictwo pasywne to kierunek rozwoju na najbliższe lata. Oprócz korzyści ekonomicznych daje ono także te związane ze środowiskiem naturalnym. Mniejsze zużycie energii to mniejsza emisja szkodliwych substancji, a co za tym idzie czystsze powietrze i bardziej korzystne warunki do życia.

Przykładów oszczędzania można szukać wszędzie i każdy z nich może być wykorzystany z mniejszym lub większym efektem w Krakowie.

Księstwo Monako zamierza uruchomić miejską wypożyczalnię samochodów elektrycznych marki Renault. Projekt zakłada, że pod koniec 2014 r. na ulice Monako wyjedzie 25 elektrycznych renaultów twizy. W 2015 r. ta pula zostanie uzupełniona o kolejne 50 pojazdów. Być może na razie taki pomysł kojarzy nam się z literaturą science fiction, choć przecież nie jest wykluczone, że i Kraków w przyszłości z niego nie skorzysta.

Inteligentna sieć elektroenergetyczna IssyGrid to innowacyjny, pilotażowy projekt optymalizacji poziomu zużycia energii, który został zastosowany w dzielnicy biznesowej Issy-les-Moulineaux we Francji. Projekt ten jest przykładem tego, jak może funkcjonować inteligentne miasto

przyszłości. Posłużył on zresztą jako model dla wielu firm i metropolii. W 2012 r. uruchomiony został system, którego zadaniem jest dostarczanie informacji na temat zużycia energii w całej dzielnicy. Na ulicach miasta zainstalowano np. inteligentne oświetlenie. Innowacyjne urządzenia w sposób ciągły monitorują ruch uliczny oraz pory dnia i roku, dostosowując natężenie światła do aktualnych potrzeb. Jest to pomysł warty rozważenia, ponieważ oświetlenie uliczne w większości miast na świecie generuje znaczne koszty. Nowe rozwiązania pozwoliłyby na znaczne oszczędności. Zwycięzcą edycji ECO-MIASTO 2013 została Warszawa, która aktywnie uczestniczy w dyskusji na temat miejsca i roli pojazdów elektrycznych. Wygrała m.in. dzięki wyznaczeniu miejsc parkingowych dla pojazdów elektrycznych. W czasie ładowania samochodu właściciel jest zwolniony z opłaty za parkowanie. Energia elektryczna w Warszawie według raportu dominującego dostawcy RWE Polska SA

w ponad 13 proc. pochodzi ze źródeł odnawialnych. Samorząd podejmuje działania na rzecz zwiększenia produkcji ekologicznej energii. Stolica opracowała w tym celu „Plan działań na rzecz zrównoważonego zużycia energii”, w którym jednym z celów jest wzrost zużycia energii produkowanej z OZE. W ramach projektu „Cities on Power”, którego Warszawa jest liderem, powstaje właśnie „Plan działań na rzecz Odnawialnych Źródeł Energii dla Warszawy”, w którym zapisane będą konkretne działania niezbędne do realizacji planu 20-procentowego udziału odnawialnych źródeł energii w roku 2020.

My czekamy na Kraków.

*wiceprzewodnicząca Rady Miasta Krakowa

G Ł O S D Z I E L N I C

Polska się rozbiegała, na ulicach widać coraz więcej fanów nabijania stopami kilometrów. Kraków i jego dzielnice wpisały się w ten trend. Widać to na przykładzie chociażby Prądnika Białego, który otworzył ścieżkę biegową. A co słyhać w innych dzielnicach? Zapraszamy do lektury!

Dzielnica III Prądnik Czerwony Spaceruj po Prądniku Czerwonym...

Rada Dzielnicy III Prądnik Czerwony i Młodzieżowy Dom Kultury przy al. 29 Listopada 102 zorganizowali cykl niedzielnych spacerów z nagrodami ufundowanymi przez Muzeum Historyczne Miasta Krakowa. Przez trzy

foto: Marcin Drożdż / UMK

kolejne niedziele października mieszkańcy Dzielnicy i innych części Krakowa mogli zobaczyć istniejące zabytki Prądnika Czerwonego, Olszy i Rakowic, posłuchać o tych, których już nie ma, i przy okazji zobaczyć wymierne efekty pracy Rady. – Cmentarz Rakowicki nie leży w Rakowicach, mieści się tam za to kolebka polskiego lotnictwa, kamienny most Sierakowskiego nad Białuchą powstał w czasie I Rzeczypospolitej, przetrwał zabory i dwie wojny światowe, ale nie dotrwał do III RP, uratowane za to zostaną Sukiennice Prądnickie. Najstarszy zabytek w Dzielnicy jest na Prądniku Czerwonym, a dawne koszary lotnicze przy ul. Dobrego Pasterza zanikają już, ustępując miejsca osiedlu mieszkaniowemu. Jako organizatorów cieszy nas, że uczestnicy spacerów nie tylko poszli na spacer, ale dzielili się swoją unikalną wiedzą o przeszłości, której nie znajdziemy w książkach, a nawet przynosili i pokazywali zdjęcia archiwalne – mówi pomysłodawca spacerów radny Dzielnicy III Mateusz Drożdż.

Dzielnica IV Prądnik Biały ...a po Białym biegaj

Mieszkańcy Prądnika Białego doczekali się ścieżek sportowych. 5 października otwarto ścieżkę przystosowaną do biegania i nordic walkingu. Ścieżka biegowa ma ponad 5 km długości i nie pokrywa się z nieco krótszą, bo półtorakilometrową trasą do uprawiania nordic walkingu. W dniu otwarcia na ścieżkę wyruszyli seniorzy, a zaraz po nich z nowo oddanej trasy skorzystali biegacze. Trasa ścieżki biegowej rozpoczyna się w Dworcu BiałoPrądnickim, następnie prowadzi biegaczy przez ul. BiałoPrądnicką, Piaseczystą, by powrócić na start ul. Pękowicką i Rybałtowską. Ścieżka do nordic walkingu biegnie z kolei przez alejki w parku im. Tadeusza Kościuszki oraz ul. Łukasza Górnickiego.

Dzielnica VI Bronowice Technologiczni pionierzy

Dzielnica VI Bronowice jako pierwsza spośród wszystkich dzielnic Krakowa udostępnia na stronie internetowej nagrania dźwiękowe z przeprowa-

dzanych sesji w formacie MP3. Nagrania są dostępne wraz z protokołami sesji i projektami uchwał w postaci przystępnych załączników.

Dzielnica IX Łągowniki-Borek Fałęcki Decydować wspólnie

Decyzją Zarządu Dzielnicy IX 18 października rozpoczęły się konsultacje społeczne związane z poszukiwaniem optymalnej koncepcji zagospodarowania przestrzennego terenu między ulicami Zakopiańską, Kościuszkowców, Potokiem Rzewny/Urwisko i marketem Solvay Park na działce 67/51, obręb 44 jednostka ewidencyjna Podgórze. Ten fragment dzielnicy nie został dotąd objęty planem miejscowym, zatem konsultacje mają charakter obywatelski – wyprzedzają powstanie koncepcji planu miejscowego i mogą być dla planistów istotną inspiracją. Ponadto przygotowane w czasie konsultacji rekomendacje mogłyby także posłużyć w najbliższym czasie do przygotowania przez Gminę koncepcji zagospodarowania tego obszaru. Rada Dzielnicy pragnie, aby następnie wszyscy mieszkańcy przedyskutowali wspólnie kierunki rozwoju przestrzennego ich małej ojczyzny.

Dzielnica X Swoszowice Budują nową drogę

Trwa budowa nowego odcinka ul. Korpala oraz ul. Anny Szwed-Śniadowskiej. Będzie to nowa droga dojazdowa do osiedla przy ul. Mieczykowej. Na razie oznacza to pewne utrudnienia komunikacyjne, ale warto jeszcze jakiś czas znieść uciążliwości związane z pracami budowlanymi, bowiem ostatecznie wspomniana inwestycja nie tylko znacznie ułatwi życie zmotoryzowanym mieszkańcom osiedla przy ul. Mieczykowej, ale powinna wyraźnie upłynnić ruch w całej tej części Klinów. Jest to największa tegoroczna inwestycja drogowa w całej Dzielnicy X. Pieniądze na budowę ulicy (2 mln zł) zostały pozyskane przez Radę Dzielnicy X z budżetu miasta. Budowa przebiega bez opóźnień, prace mają zostać zakończone do 15 listopada.

Dzielnica XII Bieżanów-Prokocim Bieżanów w ilustracjach

Pięknym zakończeniem obchodów 800-lecia Bieżanowa był zorganizowany w Dworze Czeczów wieczór autorski Kingi Racorń-Lei i Marka Lei. Kompendium wiedzy o historii Bieżanowa zebrali w perełkę zatytułowaną „Wokół Dworu Czeczów, czyli ilustrowana historia Bieżanowa”. Dzięki staraniom Rady Dzielnicy XII Bieżanów-Prokocim książka mogła ukazać się drukiem.

Dzielnica XIV Czyżyny Bezpiecznie na rowerze

11 października w Miasteczku Rowerowym w Czyżynach odbyła się akcja „Bezpieczny rower” z udziałem polskiego kolarza szosowego Rafała Majki. Organizatorami spotkania, na którym można było dowiedzieć się ciekawych rzeczy o bezpiecznym poruszaniu się rowerem – także porozmawiać z naszym wybitnym reprezentantem w kolarstwie, byli Wojciech Krzysztoń – przewodniczący Rady i Zarządu Dzielnicy XIV Czyżyny, Ireneusz Raś – poseł, prezes Stowarzyszenia „Tak, Kraków!”, Kazimierz Barczyk – przewodniczący Sejmiku Województwa Małopolskiego oraz Oddział III Nowa Huta Straży Miejskiej Miasta Krakowa.

Był sobie cech...

Jesień tradycyjnie przyniosła nam coraz dłuższe wieczory i krakowską porcję depresji. Ale nie trzeba uciekać przed nimi aż do ciepłych krajów, wystarczy lokalna wyprawa do miejsc, w których smak spotyka się z historią...

Łukasz Lech

Cukiernicy, zwani pasztetnikami lub marcypanikami, przybyli do naszego grodu z początkiem XVIII w. i niestety nie mieli łatwego życia. Brać piekarska w obawie przed konkurencją wносиła protesty do rady miejskiej, cukiernikom konfiskowano mąkę, a nawet dochodziło do rękoczynów. Dopiero w 1766 r., i to po wielkich trudach, król Stanisław Poniatowski zaaprobował statut cechu pasztetników. W Krakowie przybywało cukierników, a cech tracił swój średniowieczny charakter, stając się organizacją rzemieślniczą. Wzrastała ranga tej profesji, zarząd selekcionował kandydatów, a od mistrzów wymagał także zdolności artystycznych. Powstawały gigantyczne torty w przeróżnych kształtach i wzorach, nieustępujące w niczym dzisiejszym wspomaganym komputerowo. Krakowianie słynęli również z pięknych bombonier, z którymi amanci ruszali w konkury. Z czasem cukiernie stawały się ośrodkiem życia towarzyskiego. Chlubą Krakowa były stosunkowo liczne a dobre cukiernie – pisała w „Życiu towarzyskim” Maria Estreicherówna.

Historia cechu w pigułce

Jednym z takich miejsc była istniejąca do dziś cukiernia, którą w 1834 r. przy Rynku Głównym 38 założył Szwajcar Gaudenty Redolfi. Później przejął ją uznany włoski cukiernik Parys Maurizio, nic zatem dziwnego, że został on wybrany na starszego cechu. Mieszkał w dworku przy ul. św. Filipa 6 wraz z czternaściorcem dzieci, gdzie często, podobnie jak i do cukierni, zachodził zaprzyjaźniony Jacek Malczewski, niestroniący od deserów.

Okres I i II wojny światowej to czas kryzysu i braku surowców, lecz mimo to i wtedy działało sporo cukierni, których właściciele przeważnie prowadzili też działalność konspiracyjną. Wielu z nich zatrudniało ukrywających się Żydów czy osoby zbiegłe z niewoli. Za darmo, z narażeniem życia, wypiekali chleb i ciastka dla partyzantów, a nawet dostarczali te produkty do obozu koncentracyjnego w Płaszowie.

Po wojnie starszym cechu nadal pozostał Kazimierz Danek. W latach 50. władze wydały absurdalną decyzję o połączeniu cukierników, fryzjerów, introligatorów i innych w jednym Cechu

Rzemiosł Różnych. Powstała też Krakowska Spółdzielnia Cukiernicza, która wchłonęła prywatne zakłady, stając się przedsiębiorstwem z 300-osobową załogą. Pod koniec lat 50. prywatne pracownie znów jednak zaczęły się rozwijać. Prężnie działała sekcja cukierników na czele z prezesem Romanem Kameckim. Po latach usilnych starań, w 1985 r. powstał Cech Rzemiosł Spożywczych z Janem Pochopieniem na czele. Skupiał 112 cukierni, 71 piekarni, 65 zakładów wypieków wafli, 10 młynów, 5 masarni, 75 wytwórni napojów, jedną wytwórnię win, jedną rozlewnię piwa oraz 32 wytwórnie waty cukrowej. Cech stał na straży przestrzegania zasad i receptur produkcji, pomagał w zaopatrzeniu i zdobywaniu lokali. Żeby móc prowadzić własną pracownię, trzeba było zdać egzamin czeladniczy.

Dzisiaj, kiedy przynależność do cechu nie jest obowiązkowa, liczy on zaledwie 47 cukierników, 39 piekarzy i 3 wędliniarzy, choć mamy kilka tysięcy piekarni i cukierni. Cech ściśle współpracuje ze Szkołą Przemysłu Spożywczego, ułatwiając zajęcia praktyczne u doświadczonych mistrzów. Pielęgnowuje tradycję, służy braciom cechowym pomocą w prowadzeniu zakładów rzemieślniczych, ale wymaga jednocześnie pasji tworzenia. Starszym cechu jest Grzegorz Krupa – piekarz z powołania, a przewodniczącym sekcji cukierników – Adam

Cichowski. Kierownikiem Biura Cechu był nieodżałowany Krzysztof Stawski, zmarły w kwietniu tego roku, pełniący tę funkcję przez 20 lat. To dzięki jego staraniom wyjątkowe wnętrza Domu Cechowego „Na Kotłowie” przy ul. Westerplatte 18 z piękną salą Cechową i cenne pamiątki z dziejów krakowskiego rzemiosła: obrazy, księgi, insygnia odzyskały dawny blask.

Na mapie Krakowa

Krakowskie cukiernie w każdym zakątku miasta są nieodłącznym elementem jego krajobrazu. Długo by wyliczać tych, którzy spełniają oczekiwania rozmaitych łasuchów. Wymieńmy choć kilku. Józef Wilk przy pl. Na Stawach podsunie nam szarlotkę firmową z orzechami – królową wśród jabłeczników, Zatorscy przy ul. Krowoderskich Zuchów oczarują nas „czarnym lasem”, który w ustach staje się romantycznym Laskiem Bulońskim... W cukierni Płyś na os. Tysiąclecia nie zawiedzie nas tytułowy rarytas nadszany pysznym śmietankowo-waniliowym kremem. Słodka Manufaktura z ul. Czarnowiejskiej zaskoczy nas kruchutką czekowiśnią, Cichowscy przy ul. Starowiślniej oferują wybitny makowiec. Przebojem kawiarni w księgarni muzycznej Kurant przy Rynku Głównym jest puszysty sernik Maryli. Z kolei cukiernia Jagiellońska zaprasza na niebiańską malinową chmurkę przy ul. Jagiellońskiej. Cukiernia mojego dziadka przy ul. Kalwaryjskiej wypieka najlepsze, jakie próbowałem, drożdżowe paluchy z serem. Należy odwiedzić też Dorotkę na os. Teatralnym, której delikatne drożdżówki z owocami i serem na długo zostaną nam w pamięci. Gwarantuję, że po takich odwiedzinach niestraszna będzie aura za oknem...

Podziękowania dla Ryszarda Dzieszrzyńskiego i Huberta Stawskiego za pomoc w przygotowaniu materiału.

Ślubowanie uczniów Zespołu Szkół Przemysłu Spożywczego odbyło się 14 października w sali Domu Cechowego „Na Kotłowie”

W sto lat po śmierci Naczelnika

100. rocznica śmierci Tadeusza Kościuszki, będąca jednocześnie 97. rocznicą rozpoczęcia sypania mogiły Naczelnika, obchodzona była w Krakowie bardzo uroczystie. Trzeba pamiętać, że był to 1917 r., trzeci rok wielkiej wojny, która na szczęście odsunęła się już na tyle daleko od Krakowa, że można było przeznaczyć czas i energię na przygotowanie jubileuszu.

Michał Kozioł

Wiele uwagi poświęciła rocznicy ówczesna krakowska prasa. Wśród tekstów, które wtedy się ukazały, jeden zasługuje na szczególną uwagę. W porannym wydaniu „Głosu Narodu” z 14 października opublikowano artykuł Franciszka Salezego Krysiaka, pochodzącego z Wielkopolski działacza i publicyści. Autor wspominał, jak wielkim i przykrym szokiem była dla niego pierwsza wizyta na kopcu. Był już młodzieńcem, kiedy – jak pisał – stanął „przed mogiłą na górze św. Bronisławy i ujrzał ją ze wszystkich stron otoczoną pancernym murów fortecznych, a na jej straży nie widział potomka Krakusów, których Naczelnik wiodł na krwawe boje o wolność, całość i niepodległość kraju”.

Na posiedzeniu komitetu przygotowującego rocznicowe obchody jednomyślnie przyjęto wniosek następującej treści. „Komitet obchodów setnej rocznicy zgonu Tadeusza Kościuszki uprasza – celem upamiętnienia tej rocznicy – Komitet konserwacji mogiły Kościuszki, aby wraz z zarządem gminy miasta Krakowa wdrożył u właściwych instancji odpowiednie starania, celem przywrócenia mogiły ile możliwości do jej dawnego stanu. Wobec świeżego faktu zupełnego zniesienia fortecy w Krakowie komitet wyraża przekonanie, że odnośne władze wojskowe nie będą czyniły trudności, i że podjęta w tym celu akcja dozna ze strony obecnego władcy Austrii równie życzliwego poparcia, jak restytucja Wawelu na rzecz narodu ze strony śp. cesarza Franciszka Józefa”.

Autorzy wniosku mieli świadomość, że jego realizacja będzie wymagała dużo czasu i zachodu, ale wyrażali też nadzieję, że cesarz Karol, czy-

li „młody władca państwa, którego każdy krok dotychczasowy kierowała ujmująca wszystkich szlachetność uczuć, i który obwieścił witaćemu go w maju Krakowowi, że zna i rozumie uczucia Polaków”, z pewnością przychyli się do prośby swoich wiernych poddanych z Galicji i Wielkiego Księstwa Krakowskiego.

Na zburzenie otaczających mogiłę Naczelnika austriackich fortyfikacji trzeba było rzeczywiście długo poczekać, bo aż do lat po II wojnie światowej. Nie znaczy to jednak, że po rocznicowych uroczystościach z października 1917 r. nie pozostał żaden ślad. Otóż studiując gazetowe relacje z tego, co działo się wówczas w Krakowie, czytelnik dowiadyuje się, że położono wtedy na krakowskim Rynku Głównym kamień węgielny pod przyszły pomnik Tadeusza Kościuszki. Został on ulokowany – jak pisał „Czas” – między Sukiennicami a ul. Szewską. W asfaltowy chodnik ustawiono „kamień piaskowy z Raclawic z napisem 15/10

1817 i 15/10 1917 oraz znakiem swastykowym”. Swastyka nie była wówczas jeszcze splugawiona przez nazistów i nie budziła, jak dziś budzi, strasznych skojarzeń, jednak obecność tego bardzo starego oraz wieloznacznego symbolu na „kościuszkowskim kamieniu” jest niewątpliwie dość zastanawiająca.

Wmurowanie kamienia węgielnego poprzedzone było mszą w wawelskiej katedrze. Do świątyni wpuszczano jedynie delegacje i zaproszonych. Weszli tam także kosynierzy dowodzeni przez posła ludowego Franciszka Ptaka z Bieńczyca. W grupie tej był także Kacper Rokosz z Rzędowic, autentyczny prawnuk po kądzieli samego Bartosza Głowackiego. Rzecz jasna, oprócz kosynierów w mszy uczestniczyła ówczesna elita zaboru austriackiego. Byli obecni m.in.: mar-

Wiele uwagi poświęciła setnej rocznicy śmierci Tadeusza Kościuszki ówczesna krakowska prasa.

W 1917 r. Kraków uczcił setną rocznicę śmierci swojego bohatera Tadeusza Kościuszki

szatek krajowy Stanisław Niezabitowski, prof. Michał Bobrzyński, poseł Włodzimierz Tetmajer, marszałek powiatu krakowskiego Stefan Skrzyński, prof. Kazimierz Kostanecki oraz prof. Jerzy Mycielski. Chorego prezydenta Juliusza Lea zastępował wiceprezydent Jan Kanty Federowicz.

Nabożeństwo przed wielkim ołtarzem odprawił z liczną asystą sam książę biskup Adam Sapieha. Jak relacjonowała krakowska prasa: „Po św. Ewangelii wyszedł na kazalnicy X kan. Dr Caputa, nawołując gorącymi słowami do wierności ideałom Kościuszki”. W kazaniu tego zasłużonego kapłana, a także radnego miejskiego, znalazły się m.in. takie oto słowa: „Kościuszko powołał do obrony ojczyzny wszystkie stany; dzisiaj wśród wielkiej wojny podniosło się hasło, któremu służył: że wszystkie narody mają prawo do wolności i do stanowienia o sobie. W tej chwili przed nami wolność i swoboda, od nas przede wszystkim zależy jej zdobycie”. Nabożeństwo zakończyła „Rota” śpiewana przy dźwiękach Zygmunta.

Natomiast jeżeli chodzi o pomysł postawienia pomnika na Rynku, to miał on sporo przeciwników. Jednym z nich był – rzecz ciekawa – wybitny botanik prof. Józef Rostafrński. Ten wręcz pisał: „Co zrobić ze spiżowym pomnikiem? Przypuszczam, że skoro ochłoniemy z pierwotnego zapału, przecież nie stanie on na krakowskim Rynku. Ale przypuszczam, że śliczny projekt przedłużenia ul. Wolskiej aż do Sikornika weźmie skutek. Sądzę, że na zakończeniu tej ulicy spiżowy Kościuszko dobrze by wyglądał w perspektywie i u stóp tego pomnika, którego nic przewyższyć nie zdoła”.

Wielki test historyczny dla krakowian

Jacek Majchrowski

Narodowe Święto Niepodległości – 11 listopada jest znaczącym dniem dla Polaków. Jest to dzień upamiętniający odzyskanie przez Naród Polski w 1918 roku niepodległego bytu państwowego. Dla Polaków to dzień zadumy nad historią i okazja do wyrażenia uczuć patriotycznych.

Proces odzyskiwania niepodległości był rozłożony w czasie, a 11 listopada jest tylko jedną z kilku dat przełomowych w tym procesie. Już w 1916 r. pod auspicjami Niemiec i Austro-Węgier powstało Królestwo Polskie, na którego czele stała Rada Regencyjna. Organizowano polską administrację, formowano polskie oddziały zbrojne. 7 października 1918 r. Rada Regencyjna ogłosiła niepodległość Państwa Polskiego i zapowiedziała utworzenie suwerennego parlamentu. 31 października Kraków wyzwolił się spod władzy zaborczej. Z kolei w nocy z 6 na 7 listopada uformował się w Lublinie Tymczasowy Rząd Ludowy Republiki Polskiej z Ignacym Daszyńskim na czele. 10 listopada przyjechał do Warszawy Józef Piłsudski, zwolniony z więzienia magdeburgskiego. Dzień później Rada Regencyjna przekazała mu część zwierzchniej władzy państwowej. Był to kolejny etap walki o utrzymanie niepodległości...

Zapraszamy Państwa do wypełnienia niniejszego testu, który przypomni nam wszystkim znaczenie Święta Niepodległości dla czasów nam współczesnych.

Małgorzata Jantos

1. W średniowieczu obowiązek ochrony Miasta Krakowa powierzono obywatelom. W tym celu powołano militarne ugrupowanie. Było to:

Odp.: _____

2. Kto wykonał w XIX w. szczegółowy projekt rozbudowy krakowskich fortyfikacji obronnych?

Odp.: _____

3. O kim gen. Marian Kukiel powiedział: „zrobił to, co Wysocki w Noc Listopadową a zrobił szczęśliwie”?

Odp.: _____

4. Ara Patriae to:

Odp.: _____

5. Gdzie w Krakowie w 1794 r. mieściła się kwatera wojsk Tadeusza Kościuszki?

Odp.: _____

6. Na czyją cześć Tadeusz Kościuszko założył sukmanę chłopską i rogatywkę podczas wjazdu na Wawel po zwycięstwie pod Raclawicami?

Odp.: _____

7. Jak nazywał się krakowski pasamonik, który według legendy zabił w 1768 r. rosyjskiego generała?

Odp.: _____

8. Gdzie stoi figura Matki Boskiej Łaskawej, którą tradycja wiąże z cudownym ocaleniem rotmistrza Sokołowskiego, konfederata barskiego?

Odp.: _____

9. Przed którym krakowskim kościołem stoi „krzyż konfederatów barskich”?

Odp.: _____

10. 26 kwietnia 1772 r. poddali się broniący Wawelu konfederacji barscy. Jak nazywał się francuski oficer dowodzący obroną zamku?

Odp.: _____

11. Jaka jest dokładna data przysięgi Tadeusza Kościuszki?

Odp.: _____

12. W którym krakowskim kościele znajduje się epitafium polskiego generała poległego 6 czerwca 1794 r. „od kuli harmatniej”?

Odp.: _____

13. Kiedy wkroczył do opuszczonego przez wojsko austriackie Krakowa entuzjastycznie witany ks. Józef Poniatowski?

Odp.: _____

14. Jaka jest dokładna data rozpoczęcia sypania kopca Tadeusza Kościuszki?

Odp.: _____

15. Kiedy wyruszyła procesja z duchowieństwem, z kościelnymi chorągwiami, z tłumem krakowskiego ludu, na czele której szedł Edward Dembowski?

Odp.: _____

16. Kiedy mocarstwa rozbiorowe zawarły układ likwidujący Wolne Miasto Kraków i wcielający jego terytorium do Austrii?

Odp.: _____

17. Kiedy (w czasie Wiosny Ludów) austriackie działa z Wawelu ostrzeliwały przez dwie godziny Kraków?

Odp.: _____

18. Kto w imieniu miasta prowadził w 1848 r. pertraktacje z Austriakami, w wyniku których zaprzestano ostrzału?

Odp.: _____

19. Gdzie w czasie powstania styczniowego mieściło się powstańcze biuro werbunkowe, co upamiętnia stosowna tablica?

Odp.: _____

20. 17 lutego 1863 r. powstańcy podjęli próbę zdobycia leżącego na północ od Krakowa miasta powiatowego. Bitwa zakończyła się klęską i rozsypką oddziału dowodzonego przez Apolinarego Kurrowskiego. Jakie to było miasto?

Odp.: _____

21. 29 października 1829 r. na Półwsiu Zwierzynieckim urodził się syn majstra murarskiego Karola i jego małżonki Marii z Noworytów, w przyszłości aktor, blacharz, studniarz, konspirator oraz pułkownik i naczelnik wojenny województwa podlaskiego w 1863 r. Jak się nazywał?

Odp.: _____

22. Mająca siedzibę w Linzu firma „Simon Redtenbacher i Synowie” eksportowała do Galicji cieszące się wielkim popytem kosy. Jaką nosiły one nazwę?

Odp.: _____

23. Którego dnia na rogu ulic Szewskiej i Jagiellońskiej wybuchł proch w tajnej, powstańczej wytwórni amunicji, w wyniku czego zginęła m.in. licząca dwa lata Ludka Królikowska, której nagrobek, ufundowany przez babcię, zachował się do dziś na cmentarzu Rakowickim?

Odp.: _____

24. Jaką nazwę nosił w 1863 r. dzisiejszy hotel Wawel przy ul. Poselskiej, w którym odbywały się posiedzenia władz powstańczych?

Odp.: _____

25. Jak nazywał się słynny krakowski fotograf, który na swoich fotografiach utrwalił wizerunki wielu krakowian biorących udział w powstaniu styczniowym?

Odp.: _____

26. W którym krakowskim kościele znajduje się tablica upamiętniająca Romualda Traugutta, dyktatora powstania styczniowego, a ufundowana przez jego córkę?

Odp.: _____

27. Jak nazywał się zmarły 4 listopada 1895 r. wuj Stanisława Wyspiańskiego – były konspirator, domniemany wykonawca zamachu na austriackiego komisarza Józefa Zajączkowskiego?

Odp.: _____

28. W 1905 r. w Krakowie rozpoczęła działalność tajna szkoła bojowców, którą kierował Władysław Jaxa-Rozen ps. „Barnaba”. Jaka organizacja powołała tę szkołę?

Odp.: _____

29. 3 sierpnia 1914 r. wyruszył z Krakowa do zaboru rosyjskiego pierwszy patrol strzelecki, nazwany później „siódmką Beliny”.

Kto dowodził tym patroliem?

Odp.: _____

30. Kiedy Austro-Węgry wypowiedziały wojnę Rosji?

Odp.: _____

31. Skąd wyruszyła rankiem 6 sierpnia 1914 r. I Kompania Kadrowa?

Odp.: _____

32. Jak nazywał się pierwszy dowódca I Kompanii Kadrowej?

Odp.: _____

33. Kto dowodził I Brygadą Legionów Polskich?

Odp.: _____

34. 4 września 1914 r. złożyło przysięgę 3,5 tys. żołnierzy Legionu Zachodniego. Gdzie odbyła się ta uroczystość?

Odp.: _____

35. Który z legionowych dowódców był w 1918 r. mieszkańcem willi Biały Domek przy ul. Lubicz?

Odp.: _____

36. Jak się nazywał oficer austriacki, który 31 października 1918 r. zapoczątkował likwidację austriackiej władzy w Krakowie, rzucając oficerską czapkę z bączkiem podczas porannego apelu?

Odp.: _____

37. W listopadzie 1918 r. rozlepiono w Krakowie i innych miejscowościach Małopolski żartobliwy nekrolog „Austrii Wiedźmy”. Kto był podpisany pod tym nekrologiem?

Odp.: _____

Autorzy pytań: Katarzyna Góralczyk, Michał Kozioł

Informacje o konkursie:

Wypełnione formularze konkursowe należy składać do 5 listopada w portierni UMK, pl. Wszystkich Świętych 3–4 lub pobrać ze strony www.krakow.pl i wypełnione przesłać na adres: redakcja@um.krakow.pl z dopiskiem: wielki test historyczny.

Nagrody otrzyma 10 osób, które uzyskają największą liczbę punktów – o wygranej zwycięzcy zostaną poinformowani drogą mailową 7 listopada.

Uroczyste wręczenie nagród z udziałem Jacka Majchrowskiego, Prezydenta Miasta Krakowa oraz Małgorzaty Jantos, Wiceprzewodniczącej Rady Miasta odbędzie się 11 listopada o godz. 15.00 w Urzędzie Miasta Krakowa, pl. Wszystkich Świętych 3–4.

imię i nazwisko

numer telefonu

adres e-mailowy

„Wyrażam zgodę na przetwarzanie przez UMK moich danych osobowych na potrzeby konkursu”.

podpis

**JACEK MAJCHROWSKI
PREZYDENT MIASTA KRAKOWA
ZAPRASZA**

MOZART **REQUIEM**

CAPELLA CRACOVIENSIS
CHRISTOPHE ROUSSET

1.11 2014 SOBOTA 20:00
KOŚCIÓŁ ŚW. KATARZYNY
INFO +48 602 620 698

[www capellacracoviensis pl](http://www.capellacracoviensis.pl)

organizator

patroni medialni

KRK

---

jacek majchrowski
prezydent miasta krakowa
zaprasza

ONRAD FESTIVAL

---

20 – 26 października 2014

---

wspólne światy

---

www.conradfestival.com

---

organizatorzy:

kbf ★

krakow
city of literature
UNESCO

wsparcie:

Ministerstwo
Kultury
i Dziedzictwa
Narodowego

dofinansowanie
ze środków
Ministerstwa Kultury
i Dziedzictwa
Narodowego

znajdź nas: #conradfestival